

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA
ŽELEZARNE JESENICE LETO 7

DECEMBER 1958

ŠT. 12

VSEBINA 12. ŠTEVILKE

Ob novem letu

Glasilo »Železar« v jubilejnem letu 1959

V prihodnjem letu bomo praznovali 90-letnico naše
železarne

Glavni direktor ing. Matevž Hafner odlikovan z redom
dela I. stopnje

22. december — praznik naše armade

Moja prva straža

Zgleden primer upokojenega sodelavca

Ustanovljen je odbor za proslavo 40-letnice ZK
in SKOJ

Po občnem zboru sindikalne podružnice

Zahvala delavskega sveta in upravnega odbora za
prejete čestitke ob Dnevu republike

Za pravično delitev zaslužka

Kolektivu jeseniške železarne

Žičnica v Kranjski gori že obratuje

O delu sindikalne organizacije v obratu Javornik I.

Izhodi delavcev med delovnim časom

Beseda mladih železarjev:

Povej, kaj znaš — iz tehnike, tudi na Javorniku

Človek prodira v vesolje

S turistično delegacijo po Sovjetski zvezi

Roparji

Obvestilo izobraževalnega centra

Pepe Goflja ima besedo

Personalne vesti

Vsem obiskovalcem foto razstave na Jesenicah

Kultura in prosveta:

Razstava fotografij v počastitev Dneva republike

7 knjig za 600 din

Šport:

Strelci z Javornika so prejeli visoko odlikovanje

Vsem bralcem »Železarja«

Vesti

*S*REČNO, VESELO IN USPEHOV POLNO
NOVO LETO 1959

Vam želi

*Delavski svet
Upravni odbor
in Uprava podjetja
Železarne Jesenice
Tovarniški komite ŽKS
Sindikalna podružnica
Tovarniški komite LMS
in Uredništvo »Železarja«*

Ob novem letu!

Zopet je minilo leto dni in za eno leto smo postali starejši in bogatejši z izkušnjami, ki smo si jih pridobili v letu 1958.

Novo leto 1959 smo pričakali z veseljem in ponosom, saj smo dosegli vrsto lepih uspehov na vseh področjih. Takšnih in še večjih uspehov si obetamo tudi v letu 1959. Na Jesenicah bomo še gradili in izročili svojemu namenu nekaj važnih objektov: stanovanjske bloke, stolpnice na Plavžu, novo šolsko poslopje, dograjena bo tržnica ter stanovanjsko naselje pod Mežakljo itd. V letu 1959 bomo praznovali in se veselili doseženih uspehov. Potruditi se bomo morali za čim lepši zunanji izgled železarskih Jesenic v dneh, ko bo najstarejše železarsko podjetje na Slovenskem praznovalo 90-letnico svojega obstoja. Svoje spomine bomo obujali tudi takrat, ko bomo na slovesen način praznovali 40-letnico obstoja in delo-

Foto: Mikelj Matevž

vanja Zveze komunistov in SKOJ. To leto bodo praznovali tudi naši amaterski prosvetni delavci. Z rdečimi zastavami in številnimi prireditvami, ki bodo na sporedu vse leto, bomo dostojno počastili 40. obletnico ustanovitve DPD Svobode Jesenice, 35 let ustanovitve DPD Svobode na Javorniku in 80-letnico ustanovitve železarske godbe pri DPD Svoboda Jesenice. Ko že govorimo o jubilejih in proslavah v prihodnjem letu, naj javnost obvestimo še o obletnici, ko je bil pred 40 leti razvit na Jesenicah prvi sindikalni prapor. Praznovali bodo tudi v naši metalurški industrijski šoli, saj je poteklo od dneva njene ustanovitve 20 let.

Novoletno voščilo naj zaključimo z željo, da bi bili v letu 1959 naši uspehi še večji, da bi v naši železarni imeli veliko uspeha pri izdelovanju kvalitetnih izdelkov in da bi se veselili ob praznovanju tako pomembnih praznikov in jubilejev. Ob zaključku želimo, da bi naše glasilo »Železar« izboljšalo vsebino objavljenih prispevkov in pričakujemo, da bi se razširil krog stalnih sodelavcev našega lista, zato vabimo k sodelovanju referente za delavski tisk v obratih naše železarne in vse tiste člane delovnega kolektiva, ki so pripravljeni sodelovati ter nam pomagati pri izdajanju in urejanju našega lista.

Vsem delovnim ljudem želimo srečno in zadovoljno Novo leto 1959, polno blagostanja in delovnih uspehov!

Uredništvo Železarja

Glasilo Železar

v jubilejnem letu 1959

Z novim letom bo Železar pričel izhajati deveto leto. Prihodnji letnik Železarja bo toliko bolj pomemben, ker bo naše podjetje praznovalo 90-letnico svojega obstoja. Temu primerno bo treba prilagoditi vsebino lista. V vsaki številki Železarja bo treba objaviti gradivo iz zgodovine naše Železarne in tudi slike, ki doslej še niso bile objavljene. Tega gradiva ima dovolj na razpolago Stalna razstava ŽJ.

Uredniški odbor Železarja je na svoji zadnji seji razpravljajal o tem, kakšen naj bi bil Železar v prihodnjem letu. Sklenjeno je bilo, da bomo uvedli nekatere novosti. Pri tem pa je uredniški odbor upošteval tudi mnenje Okrajnega odbora Socialistične zveze v Kranju. Pred kratkim je bila namreč v Kranju konferenca o tovarniškem tisku, njegovi vlogi in pomenu. Na tej konferenci je bilo poudarjeno, da Železar objavlja prispevke, ki so aktualni, vendar so premalo obdelani, v nekaterih primerih za delavce tudi preveč strokovni in nerazumljivi. To bomo poizkušali urediti tako, da bomo k sodelovanju povabili širši krog članov železarskega kolektiva, kakor tudi sodelavce — dopisnike izven železarne.

Ker je bilo v letu 1958 izrečenih precej pripomb zaradi pestrosti našega lista, bomo začeli objavljati tudi slikanico »Povest o železu« izpod peresa tovariša ing. Karbe, slikovni del pa bo pripravil akademski slikar Jaka Torkar. V prihodnjem letu bomo objavili več gradiva za razvedrilo bralcev (križanke, rebuse itd.) V 4. ali 5. številki Železarja bomo zaključili objavljanje zgodovinskega romana »Roparji«. Uredništvo bo pravočasno pripravilo v nadomestilo črtico ali novelo, ki bo krajša od sedanjega romana.

Poleg nekaterih drugih rubrik, ki jih z Novim letom nameravamo uvesti v našem listu, opozarjamo bralce Železarja na rubriko »Sem in tja po naši tovarni«. V tej rubriki bomo objavljali kratke vesti iz vseh obratov Železarne. Tako bomo zadovoljili tiste bralce, ki so doslej večkrat poudarjali željo po novicah iz tovarne. Kakor smo že uvodoma omenili, je bilo izrečenih precej pripomb na račun stro-

kovnih člankov v našem listu. V bodoče jih ne mislimo objavljati, pač pa bomo začeli izdajati posebno tehnično prilogo in to tri- do štirikrat letno. Gradivo za to prilogo bo pripravil redakcijski odbor pri Društvu inženirjev in tehnikov.

Priloga bo izhajala v 600 izvodih, brezplačno pa jo bodo prejeli delovodje, obratovodje in strokovni uslužbenci pri našem podjetju, ki se zanimajo za strokovne probleme. Vsi tisti delavci in uslužbenci, ki jih zanimajo novosti in problemi iz tehnike, zlasti še iz področja železarstva, naj sporočijo najkasneje

do 5. januarja na uredništvo Železarja, če želijo prejeti to prilogo.

V zvezi z izdajanjem Železarja naj omenimo še to, da bomo z novim letom povečali naklado za 200 izvodov. S povečanjem naklade bomo omogočili brezplačno prejemanje Železarja našim štipendistom ter številnim upokojenim sodelavcem, ki so nam pisмено sporočili, da želijo naš list stalno prejemati, ker jih še vedno zanimajo problemi obratov, v katerih so dolga leta izpolnjevali proizvodne naloge in obveznosti do socialistične skupnosti.

V prihodnjem letu bomo praznovali

90-letnico naše železarne

Prihodnje leto proslavlja naše podjetje pomemben jubilej — 90-letnico svojega obstoja. Podjetje je bilo ustanovljeno v Ljubljani 15. avgusta 1869 pod imenom Kranjska industrijska družba. Dejansko so se takrat združile fužine na Savi in javorniške fužine v eno podjetje. Železarska dejavnost v okolici Jesenic pa je mnogo starejša. Najstarejši podatek o rudarjenju, topilništvu in kovačijah na Planini nad Jesenicami je svoboščinsko pismo grofov Ortenburških, ki je datirano s 24. avgustom 1381. leta. Že v srednjem veku je bila daleč naokrog poznana kvaliteta kovnega železa, ki so ga izdelovali na Gorenjskem in v neposredni okolici Jesenic. Plavžarjem z Javornika pa pripada v tehnični zgodovini čast, da so začeli prvi proizvajati v plavžih manganovo železo (feromangan).

Tudi izvozna dejavnost novoustanovljenega podjetja se je kaj hitro razvila in že leta 1873 je bila takratna KID velik dobavitelj feromangana za, Nemčijo, Belgijo, Francijo, Anglijo in tudi Ameriko. O takratnih izvoznih uspehih hrani Železarna v svojem tehničnem muzeju vrsto dokumentov in medalj, ki jih je prejela na raznih razstavah.

Med prvo in drugo svetovno vojno je bilo zgrajenih več novih objektov in naprav, povečal pa se je tudi sloves kvaliteten izdelkov jeseniške železarne. V letih med prvo in drugo svetovno vojno so jeseniški železarji pridobili veliko revolucionarnih tradicij, saj se je jeseniški proletarijat dolga desetletja boril za uveljavljanje svojih pravic. Na tem mestu je treba omeniti veliko stavko v letu 1935, ki se je končala s popolno zmago takratnih naprednih delavskih organizacij.

Nova podoba Jesenic

Foto: Jaka Čop

**GLAVNI DIREKTOR ING. MATEVŽ HAFNER,
ODLIKOVAN Z REDOM DELA I. STOPNJE**

Ob Dnevu republike je predsednik FLRJ tov. Tito odlikoval številne javne in kulturne zaslužne delavce, med njimi tudi glavnega direktorja naše železarne tov. ing. Matevža Hafnerja, z redom dela I. stopnje.

Ob prejemu visokega odlikovanja, mu jeseniški železarji pristrčno in toplo čestitamo! Prepričani smo, da bo naš železarski kolektiv pod njegovim strokovnim vodstvom izpolnil vse obveznosti do socialistične skupnosti.

Delovni kolektiv Železarne Jesenice
in uredništvo »ŽELEZARJA«

Prihod italijanskih in nemških okupatorjev na Jesenice delavcev v Železarni ni presenetil. Takoj prve dni po okupaciji so se odločili za oboroženi odpor, klicu Partije in Osvobodilne fronte pa se je odzvala tretjina članov železarskega kolektiva, to je nekaj več kakor 2000 jeseniških železarjev. Jeseniški železarji se s ponosom spominjamo številnih borcev, ki so žrtvovali svoja dragocena življenja za našo svobodo, med njimi tudi narodna heroja Jože Gregorčič-Gorenjc in Verdnik Matija-Tomaž.

Po osvoboditvi je proizvodnja v Železarni hitro narasla. Z uvedbo načrtnega gospodarjenja je jeseniško delavstvo

dobilo velike naloge, da z večjo količino jekla pripomore k hitrejši obnovi naše domovine. To nalogo so jeseniški železarji tudi veličastno izpolnili, saj je delež, ki ga je Železarna Jesenice prispevala v letih od 1946—1953, znašal 40 do 50 odstotkov celotne proizvodnje valjanih izdelkov v FLRJ. Uspeh je toliko večji, ker je Železarna izpolnila svoje obveznosti do socialistične skupnosti ob istočasni gradnji novih objektov in naprav.

20. avgust 1950 je tisti dan, ko je delovni kolektiv začel upravljati podjetje. Od tega dne dalje jeseniški železarji vsestransko skrbijo za uspešen razvoj delavskega upravljanja. Jeseniški železarji se lahko pohvalijo z delom Centralnega delavskega sveta in njegovih komisij, kakor tudi z delom obratnih in grupnih delavskih svetov.

Jeseniška železarna se je močno uveljavila s svojimi izdelki na domačem in tujem tržišču; na tem mestu ne bi naštevali vseh izdelkov, omenjamo naj le most pri Jankomiru na cesti Bratstva in enotnosti Ljubljana—Zagreb, ki je izgrajen iz debele pločevine, katero so izvaljali v valjarni na Javorniku.

V letu 1959 bo kolektiv jeseniške železarne slavil 90. obletnico obstoja tovarne. Poleg številnih prireditev, ki bodo v ta namen organizirane, pa bo posvečena največja skrb proizvodnji kvalitetnih izdelkov. Jeseniški železarji se dobro zavedajo, da socialistična skupnost pričakuje od kolektiva jeseniške železarne v prihodnjih letih še več kvalitetnih izdelkov, kakor doslej. Po vzoru svojih prednikov, ki so se odlikovali s svojo požrtvovalnostjo in strokovnim znanjem, bodo napravili vse, kar je v njihovi moči, da bo obveznost do družbe v celoti izpolnjena.

Ob vstopu v novo leto čestitamo jeseniškim železarjem ob njihovem jubileju ter jim želimo veliko uspehov pri izpolnjevanju proizvodnih nalog v jubilejnem letu 1959!

Skupna proizvodnja v novembru = 106.1 %

Blagovna proizvodnja v novembru = 109.5 %

22. december - PRAZNIK NAŠE ARMADE

Filip Klajić-Fičo. Kmalu zatem so bile ustanovljene še: I. črnogorska, II. proletarska, I. krajiška in ostale brigade. Številni sovražnikovi napadi niso mogli razpršiti borcev v teh brigadah. Sovražniki so s svojimi napadi dosegli obratni učinek. Namesto uničenja, ki so ga okupatorji pričakovali vsak trenutek, so se vrste borcev za svobodo množile z dneva v dan. Naša partizanska vojska je postajala z dneva v dan večja, zato so začeli z ustanavljanjem divizij in korpusov.

NOV je rasla skupaj z uporom in položaj sovražnika na naših tleh je bil vedno bolj kritičen. Nemci so pošiljali v boj proti partizanskim borcem nove divizije, toda tudi to ni pomagalo. Tako so n. pr. Italijani imeli na Balkanu več svojih vojakov, kakor v Severni Afriki in Nemci več sil, kakor v Italiji v boju proti angloameriškim četam.

Vedno znova se spominjamo herojskih borb naše armade in njenih borcev ter voditeljev. Nikoli ne bomo pozabili tistih strašnih, toda slavnih dni, ko je sovražnik s petkratno premočjo napadel naše enote v poletnih mesecih 1943. O teh bojih smo pisali tudi v našem listu (Partizansko srečanje na Sutjeski). Epopej podobnih bojev je bilo v zgodovini naše armade veliko. Sem prištevamo boje na Kozari, nepozabljeni pohod XIV. divizije na Štajersko, Roško ofenzivo, velike borbe Cankarjeve brigade, bitka za Dražgoše itd. Vse to bo ostalo v svetlem spominu tudi poznejšim rodovom.

Danes lahko trdimo, da je naša armada moderno in tehnično izpopolnjena in da jo lahko primerjamo tudi z armadami drugih držav. Danes ima naša armada hvaležno nalogo — vzgajati pravega in zavednega borca za socializem. Enotnost akcije in misli ter čvrsta disciplina, to so večine, ki odlikujejo našo armado. Naše ljudstvo lahko brezskrbno pričakuje jutrišnji dan ter dogodke, ki bi lahko pomenili novo vojno. S takšno armado, kakor jo imamo pri nas v Jugoslaviji, se lahko postavimo po robu številčno še tako močnemu sovražniku, kajti dobro se zavedamo, da se bodo borci naše armade borili zavestno, prav tako, kakor so se borili partizanski borci v najtežjih dneh težkega in nikoli pozabljenega boja za svobodo.

Moja prva straža

Ob dnevu naše armade se kaj radi nekdanji borci partizani spominjajo svojih doživetij. Eno od zgodbic iz partizanskih dni je pripovedoval neki poročnik JLA in tako-le opisal noč, ki jo je prebil na prvi straži.

Bil sem še mlad fant, ko sem prišel v Prešernovo brigado. Takrat je bila Prešernova brigada na Črnem vrhu nad Novaki blizu zapuščenih italijanskih kasarn. Takoj prvo noč po prihodu v brigado so me dodelili na stražarsko mesto. Dežurni naše edinice me je pripeljal na stražarsko mesto ter mi naročil, naj previdno pazim na vse, kar se dogaja okrog mene. Vojna je pač vojna. Povelje svojega predstojnika sem seveda izpolnjeval z vso vestnostjo. Na vso nesrečo je začelo deževati in kmalu je pričelo kapljati od drevesnih listov »cap-cap«. Prepričan sem bil, da je nekdo v bližini. Mislim, da prihaja proti meni, toda sam nisem vedel, s katere strani, ali z leve, ali z desne. Čakam in čakam, toda ko le nikogar ni bilo, sem spoznal, da so to samo kaplje, ki padajo z drevesnih listov. Naenkrat se začne nevihta. Lilo je kot iz škafa, veter lomi drevje in kar naenkrat mi nekaj pade

Kadar govorimo o jugoslovanski ljudski armadi, o njeni slavni poti, zmagah in razvoju, ni pravilno, da začnemo z 22. decembrom leta 1941, ko je bila ustanovljena prva proletarska brigada, pač pa moramo misliti na dogodke, ki so važni in pomembni že nekaj mesecev in celo nekaj let pred tem.

Leta 1941 so se nad našo domovino nagrmadili črni oblaki. Izdajalski, protiljudski režim Cvetković—Maček je tega leta pred vsem svetom pokazal svojo podlost ob podpisu pristopa k trojni nacistični osi Rim—Berlin—Tokio. Komunistična partija Jugoslavije, ki jo je od leta 1937 dalje vodil tov. Tito, je stalno opominjala naše ljudstvo na nevarnost, ki preti ne samo Jugoslaviji, ampak tudi narodom v Evropi in ostalim kontinentom sveta.

27. marec 1941 bo ostal zapisan v zgodovini jugoslovanskih narodov z velikimi črkami. Takrat se je ljudstvo uprlo paktu Rim—Berlin—Tokio. Ljudje niso zastonj vzklikali na ulicah glavnega mesta Beograda in drugod: »Bolje rat nego pakt«, »Bolje grob nego rob«. To pomeni, da so ljudje že takrat odklanjali fašizem in okupacijo. Tega dne so jugoslovanski narodi razločno in dovolj glasno povedali vsemu svetu, da so pripravljeni boriti se za svobodo, če bo potrebno, tudi z orožjem.

Državni udar in izmenjava nove vlade nista dosti pomagala. Ob napadu italijanskih in nemških čet se je pokazalo, da takratno državno vodstvo, prav tako tudi vojska, niso bili v stanju upreti se pritisku in premoči italijanskih in nemških okupatorjev. Nemci in Italijani so z bivšo jugoslovansko vojsko na hitro opravili v dobrih štirinajstih dneh. Izginilo je vodstvo in tudi stare jugoslovanske vojske ni bilo več, toda ostalo je ljudstvo, prepuščeno okupatorjevim silam. Trenutnega položaja se je zavedala od vseh obstoječih strank samo komunistična partija Jugoslavije, ki je pozvala narode Jugoslavije v boj proti okupatorju. Kmalu zatem so počile prve partizanske puške, padli pa so tudi prvi sovražniki. Odpor proti okupatorju se je širil po vsej domovini in kaj kmalu smo imeli v naših hostah prve partizanske čete in pozneje odrede. Pokazalo se je, da so bile partizanske enote prevelike. Zato so se odločili za ustanavljanje manjših edinic, ki bodo dovolj močne in se bodo lažje in hitreje premikale na razširjenem področju svoje dejavnosti.

Tako je prišlo do ustanovitve prve proletarske brigade v malem mestecu Rudo v Srbiji. Komandant te brigade je bil tov. Koča Popović, komisar pa pokojni narodni heroj tovariš

na glavo. Puška mi je spolzela z rame na tla, vendar sem imel k sreči še toliko moči, da nisem padel tudi sam, toda od strahu sem bil trd kakor kamen. Počasi sem se začel zavedati in sam sebi sem dejal. »Se sem živ — saj vendar stražim — ujet tudi nisem.« Ko sem se dodobra otipal, sem spoznal, da tudi ranjen nisem. Sklonil sem se in pobral puško, ki je ležala nedaleč od mene na tleh.

Iz radovednosti sem naslednjega dne pogledal, kaj je pravzaprav bilo, da mi je pognalo strah v kosti. Stražarji, ki so stražili pred menoj, so v krošnjah dreves napravili zasilno streho iz lesenih lat, z namenom, da se obvarujejo pred slabim vremenom. Ob naliivu in vetru se je streha omajala in ena od teh lesenih lat mi je padla na glavo. Tako sem v prvi partizanski noči spoznal, da ima strah velike oči, toda kljub temu mi bo zgodba ostala vedno v spominu, kajti to je bila moja prva straža.

Zgleden primer upokojenega sodelavca

Mnogi naši sodelavci, ki so dolga leta dan za dnem prihajali v tovarno in v njej trdo delali, odhajajo v zasluženi pokoj. Kaj radi se spominjajo veselih in žalostnih dogodkov, ki so jih doživeli v tovarni. Dostikrat si pripovedujejo in obkajajo spomine v novozgrajenem domu upokoencev — Monte Carlu, ostali pa kako drugače spremljajo razvoj našega železarskega podjetja. Novembra in decembra je približno 200 upokoencev prosilo Upravo Železarne, naj jim brezplačno dostavlja glasilo kolektiva »Železar«, kajti še vedno jih zanimajo problemi s področja upravljanja in vodenja podjetja, zanima jih življenje, delo v obratih itd.

Naši dolgoletni sodelavci, ki uživajo zasluženi pokoj, pa še vedno svetujejo v raznih primerih. Tovariš Mirko Mali z Jesenic je nekega dne opazil tovarniške delavce, ki so v bližini Fizikturnega doma kopali jarek. Na vprašanje, kaj kopljejo, so mu odgovorili, da iščejo ventil vodovoda za pitno vodo in da ga nikakor ne morejo najti. Tovariš Mali jim je hitro pokazal mesto, kje se ventil nahaja. V nasprotnem primeru bi delavci kopali naprej in brez uspeha. Tovariš Mali je opazil še nekaj drugih nepravilnosti in napak, ki bi lahko povzročile našemu podjetju občutno škodo. Svojih ugotovitev ni zamolčal in je stvari zapisal in pismo poslal Upravnemu odboru Železarne. Tovariš Mali v pismu poudarja, da ne dela več aktivno v tovarni, toda kljub temu je pripravljen svetovati in po svojih močeh pomagati našemu podjetju.

Člani Upravnega odbora so z veseljem pozdravili pismo upokojenega sodelavca tov. Malija in naročili glavnemu direktorju, da mu napiše pismo zahvalo, poleg tega pa so tov. Malija nagradili za njegove koristne predloge z denarno nagrado v višini 3000 dinarjev. Nagrada sicer ni velika, toda kljub temu pomeni, da obstajajo tesne vezi med našim kolektivom in upokojenimi sodelavci. To je lep in posnemanja vreden primer, kakešni morajo biti odnosi med ljudmi v današnji socialistični skupnosti. Takšne predloge in nasvete, kakor nam jih je dal v svojem pismu tov. Mali, lahko pričakujemo samo od tistih članov našega kolektiva, ki svoje delo v tovarni opravljajo z zavestjo, da ne delajo samo za sebe, temveč za skupnost.

Pričakujemo, da bomo prejeli nasvetov ter morebitnih opozoril tudi od ostalih že upokojenih delavcev, ki še niso pozabili svojih delovnih tovarišev. Vsak njihov predlog bomo z veseljem pozdravili in bomo morebitna opozorila ter nasvete tudi upoštevali.

Zima na Gorenjskem

Foto: Jaka Čop

OBČINSKI ODBOR ZA PROSLAVO 40-LETNICE ZK IN SKOJ

Decembra so pri Občinskem komiteju ZKS ustanovili pripravljalni odbor za proslavo 40-letnice obstoja in delovanja ZKS in SKOJ-a. Pripravljalni odbor šteje 20 članov: Stane Mugerli, Franc Treven, Ivan Saksida, Zdravko Pogačnik, Ivan Vovk-Živan, Zvone Labura, Franc Škrlič, Jožica Tepey, Edo Žagar, Bojan Čebulj, Franc Žvan, Peter Sitar, Jože Kersnik, Jože Gazvoda, Janez Palčič, Slavko Markelj, Zdravko Črv, Roman Tržan, Andrej Podviz, prof. Jože Šifrer, Valko Erjavšek, Franc Leben in Franja Tržan.

Pripravljalni odbor je na svoji prvi seji izvolil predsednika, podpredsednika in postavil 3 komisije:

1. komisijo za tisk in propagando;
2. komisijo za organizacijo razstav in zbiranje zgodovinskega gradiva;
3. komisijo za program in prireditve.

Po obnem zboru Sindikalne podružnice

V torek, dne 9. decembra so se zbrali v dvorani Delavskega doma na Jesenicah delegati in gostje k redni letni sindikalni skupščini tovarniškega odbora sindikalne podružnice pri našem podjetju. Med gosti so bili: Franc Talar — sekretar Centralnega odbora sindikata rudarjev in metalurgov Jugoslavije in zvezni ljudski poslanec, tov. Bratina — tajnik Republiškega odbora sindikata metalurgov in rudarjev, tov. Franc Treven — predsednik ObLO Jesenice, tov. Stane Mugerli — sekretar Občinskega komiteja ZKS Jesenice, Zdravko Pogačnik — zastopnik Občinskega sindikalnega sveta Jesenice, ing. Matevž Hafner — glavni direktor Železarne Jesenice, ing. Konstantin Rebek — tehnični direktor ŽJ, Bogdan Knaflič — komercialni direktor ŽJ, Stanko Ravnik — direktor gospodarsko-računskega sektorja ŽJ, ing. Arzenšek, Franc Gašperin — predsednik DS, Tone Dolenc — predsednik UO, Slavko Markelj — sekretar TK ZKS, ljudska poslanca Jože Ulčar in Jože Bregant ter zastopniki sindikalnih podružnic: Železarne Sisak, »Prvomajske« Zagreb, rudarjev Trbovlje in »Litostroja« Ljubljana.

Člani dosedanjega Izvršnega odbora so se skrbno pripravili na letošnjo skupščino sindikalne podružnice. Njihova poročila so bila izčrpna, tako da je bila tudi razprava o poročilih živahna. Po mnenju udeležencev skupščine je bila to ena najboljših sindikalnih skupščin naše železarne v zadnjih povojnih letih. Razprava je trajala več ur, delegati pa so odkrito povedali mnenja o določenih vprašanjih, ki jih bo morala sindikalna organizacija v prihodnjem letu obravnavati in tudi rešiti. Zaradi obsežnosti letošnje

sindikalne skupščine ne moremo objaviti poročila v eni sami številki Železarja, pač pa bomo objavili le nekaj izvlečkov iz podanih poročil, medtem ko bomo bralce našega lista seznanili z izvlečki razprave v januarski številki.

Predsednik sindikalne podružnice, tovariš Leben je poudaril v začetku svojega poročila, da je bilo v letošnjem letu precej pomembnih dogodkov, ki so razgibali delo in življenje sindikalnih organizacij. Med te važne dogodke sodi VII. kongres ZKJ, I. kongres DS Jugoslavije, V. plenum Centralnega odbora sindikata rudarjev in metalurgov Jugoslavije ter III. plenum Republiškega odbora sindikatov Slovenije. Bogato gradivo ter vrsto dragocenih napotkov pa so dobile sindikalne organizacije v pismu Izvršnega komiteja ZKJ, zlasti važni pa so napotki III. plenuma Republiškega odbora sindikatov Slovenije, ki jih je tovariš Leben prebral udeležencem skupščine. V poročilu je bilo omenjeno, da so se sindikalni odbori v obratih naše železarne močno potrudili in skrbno pripravili občne zборе. V pičlih štirinajstih dneh je bilo kar sedemindvajset občnih zborov. V primerjavi z občnimi zbori, ki so jih sindikalni odbori organizirali v prejšnjih letih, je bila letos udeležba izredno dobra. Nekaterim sindikalnim odborom je uspelo zbrati na občnem zboru celo devetdeset odstotkov svojih članov. Takšni sindikalni zbori so bili v jeklovleku, elektrodnem oddelku in šamotarni. V nekaterih obratih delajo člani sindikata v treh izmenah, toda kljub temu je bila udeležba na občnem zboru dobra. Na občnih zbori obratnih in sindikalnih odborov so govorili o vseh najvažnejših vprašanjih, kakor na primer o higiensko-tehnični službi, disciplini v podjetju, življenjski ravni delavcev na Jesenicah itd. Delavci so živahno sodelovali pri razpravi, zelo pogosto pa so načeli vprašanje plačilnega sistema in norm v podjetju.

Delegati
in gostje
med razpravo
na letošnji
Sindikalni
skupščini

Foto: Torkar

Kakor je poročal tovariš Leben, je personalni oddelek v podjetju organiziral anketo. O njej smo že pisali v našem listu, vendar naj ji posvetimo še nekaj prostora tudi v tem članku. Sindikalni odbori po obratih bodo imeli bogato gradivo in dovolj napotkov za svoje delo, če bodo upoštevali rezultate ankete. Ugotovljeno je bilo, da je na primer petinpetdeset odstotkov anketiranih delavcev in uslužbencev odgovorilo pozitivno na vprašanje, ali so že razmišljali o spremembi dosedanjega dela. Zanimive primerjave lahko ugotovimo tudi pri ostalih vprašanjih, saj na primer trdi sedeminpetdeset odstotkov anketirancev, da za svoje dobro opravljeno delo ne prejmejo priznanja itd.

V poročilu je dalje rečeno, da je ena najbolj važnih nalog sindikalne organizacije borba za dvig življenjske ravni delavcev in uslužbencev. To pa bomo dosegli le z večjo produktivnostjo dela. Iz podatkov o izpolnjevanju proizvodnih nalog lahko ugotovimo, da se ta v letošnjem letu ugodno razvija. Vsi obrati v naši železarni več ali manj ugodno izpolnjujejo in tudi presegajo mesečne proizvodne naloge. Težave so v martinarni in pri elektropeči. V omenjenih obratih devetmesečni proizvodni plan ni bil izpolnjen in tudi proizvodnost na moža je padla v martinarni za štiri odstotke, pri elektropeči pa za dvanajst odstotkov. Vzrok, zakaj je padla storilnost na moža, bo verjetno v tem, da se je v martinarni povečalo število zaposlenih, imeli pa so tudi daljše zastoje peči. Nekaj podobnega lahko ugotovimo tudi pri elektropeči in v žebeljarni, kljub temu, da je v žebeljarni proizvodnja v letu 1958 večja za devetindvajset ton. Spričo ukrepov Okrajnega ljudskega odbora Kranj in ostalih upravnih organov za omejitev zaposlovanja bo treba poiskati skrite rezerve, oziroma neizkoriščeno delovno silo v sami tovarni. S pravilno razporeditvijo delovne sile po obratih bo treba vskladiti potrebe na delovnih mestih pri izpolnjevanju proizvodnih nalog.

V poročilu je precej obsežno obravnavano, kako izpolnjujemo naš finančni plan. Če bo vse v redu, bomo tudi letos ustvarili precej čistega dohodka. Že sedaj je treba misliti na pametno delitev denarnih sredstev in bo treba upoštevati letošnji referendum ter zaključke III. plenuma Republiškega sveta sindikatov v Sloveniji, kjer je rečeno, da naj se vsaj dve tretjini sredstev določi za družbeni standard. Razumljivo je, da delo pri razdeljevanju teh sredstev ne bo lahko, saj je v tovarni in izven nje zelo veliko nerešenih problemov, na katere nas delovni ljudje neprestano opozarjajo. Med te probleme v tovarni sodi ureditev kantin, garderob, jedilnic, rešilnih postaj itd. V občinskem merilu pa so še vedno v ospredju stanovanja, trgovski prostori, kopališče, razna skladišča, stanovanjske skupnosti, cestišča itd.

Tovariš Leben je v svojem poročilu omenjal tudi vprašanje osebnih prejemkov članov našega kolektiva. Skoraj na vseh občnih zbiorih sindikalnih odborov so delavci kritizirali komplicirani sistem obračunavanja osebnega dohodka. Lani so imeli naši delavci in uslužbenci lastno knjigovodstvo kar v žepu, prejemkov ni bilo težko izračunati, saj je vsak član ko-

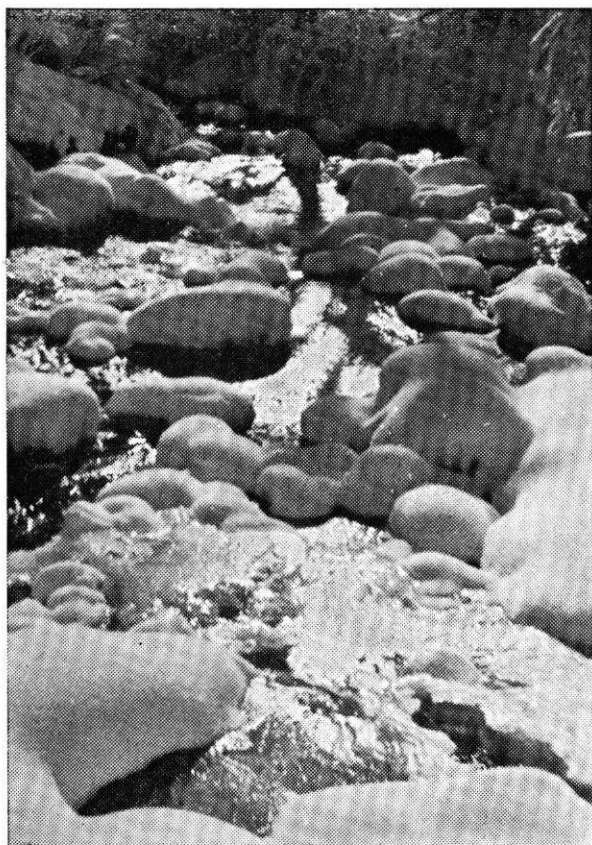
lektiva dobro vedel, koliko je presegel normo, koliko nadur je imel itd. Ugotovitev, oziroma izračun za današnje prejemke pa je videti drugače. Veliko je reklamacij in prepričevanja, na vsak način pa bo treba zadevo z mesečnimi prejemki poenostaviti.

O normah so govorili na polletni sindikalni konferenci in večkrat tudi v zadnjih mesecih. Obstojajo precejšnje razlike med posameznimi obrati, tako na primer transportni oddelek najmanj presega normo, zastavo pa nosi odpremništvo na Javorniku IV. Razlika je enaindvajset odstotkov. Če si zadevo natančneje ogledamo, potem pridemo do zaključka, da naše norme niso realne.

Ob zaključku predsednikovega poročila je bilo rečeno, da so bili v zadnjem času izdani ukrepi za izboljšanje delovne discipline v podjetju. Zaostritev vprašanja delovne discipline je narekovalo trenutno stanje v tovarni, družbene in politične organizacije pa te ukrepe vsestransko podpirajo. Tako je bilo v letošnjem letu v primerjavi z lanskim letom izrečenih precej več kazni z opominom, ukorom, strogim javnim ukorom in denarno kaznijo, z odstranitvijo s položaja in iz službe. Pri kaznovanju ugotavljamo nekatere pomanjkljivosti, kajti v mnogih primerih se kaznuje šablonsko in neenotno.

Ker se je zlasti v zadnjem času veliko govorilo o obratnih delavskih svetih ter o delu organov delavskega samoupravljanja sploh, je rečeno v poročilu, da bo treba rešiti v doglednem času precej težavno nalogo. Pripraviti bo treba kar najbolj so-

Foto: Jaka Čop

lidne temelje bodočim delavskim svetom po obratih. Pri Centralnem delavskem svetu je imenovana posebna komisija z nalogo, da pripravi ustrezen poslovnik za delo delavskih svetov po obratih. Precej dela bo morala opraviti tudi sindikalna organizacija. Z delom Centralnega delavskega sveta smo zadovoljni. Odnosi med Delavskim svetom in sindikalno podružnico so dobri in urejeni tako, da sindikat opozarja Delavski svet na določene probleme in podpira njegove sklepe pri izvajanju v kolektivu.

Marsikaj se je spremenilo tudi v odnosih med občino in tovarno. Zavest, da jeseniška komuna predstavlja za člane kolektiva isto kakor železarna, je že prodrila v miselnost naših ljudi. Sindikalna podružnica je in bo delala roko v roki z našo občino. Rezultat dobrega sodelovanja z občino je v tem, da smo s skupnimi naporii uspeli v zadnjih treh letih z lastnimi sredstvi zgraditi sto dvosobnih in trosobnih stanovanj. V gradnji so še nova stanovanja in kakor kaže, bomo imeli v januarju osemindeset novih dvosobnih in trosobnih stanovanj in devetnajst garsonier. Do prihodnje jeseni se bo število novih stanovanj povečalo še za nadaljnjih dve sto.

Poleg predsednikovega poročila so na skupščini prebrali še poročila predsednikov ostalih komisij. Zanimivo je bilo poročilo predsednika komisije za oddihe in izlete. Poročilo precej podrobno obravnava problematiko počitniških domov in kolonij, v katerih so preživeli delavci in uslužbenci našega kolektiva svoj dopust. Zanimanje za preživljanje dopusta v naših počitniških domovih je bilo zelo veliko. V počitniških domovih je preživelo svoj dopust dva tisoč tri sto osemindeset delavcev, k tej številki pa moramo prišteti še sto devetdeset članov našega kolektiva, ki so izbrali kraj dopusta po lastni želji. Praksa je pokazala, da je tak način organiziranja letnih dopustov priporočljiv. Večkrat je bilo že poudarjeno, da bo treba dopuste organizirati tako, da bodo ljudje izkoristili svoj dopust v raznih hotelih in domovih tudi v zimskih mesecih. V tem primeru ne bomo imeli v poletnih mesecih težav pri izpolnjevanju proizvodnih nalog zaradi prevelike odsotnosti delavcev in uslužbencev.

Toliko o poročilih na skupščini sindikalne podružnice, v prihodnji številki Železarja pa bomo podrobneje poročali o poteku zanimive in koristne razprave.

STANKO RAVNIK 50-letnik

Tik pred Novim letom je poteklo 50 let, odkar se je v delavski družini na Jesenicah rodil Stanko Ravnik — sedanjí direktor gospodarsko-računskega sektorja. Tov. Ravnik spada med tiste člane našega kolektiva, ki dosledno in do potankosti izpolnjujejo naloge in obveznosti do socialistične skupnosti. Pri svojem delu ne pozna ugovorov, prav tako pa so mu tudi nepoznane besede »ne morem« ali »nočem«.

V našem podjetju je tov. Ravnik Stanko zaposlen že 36 let. Prva njegova zaposlitev je bila dokaj skromna — tekač. Toda z zvrhano mero dobre volje in hotenja za strokovno izpopolnjevanje je napredoval na druga službena mesta. Starejši delavci in uslužbenci se ga prav gotovo dobro spominjajo, saj je dolga leta bil zaposlen na računskem oddelku, med drugim pa je izračunaval zaslužke delavcev in uslužbencev.

Po osvoboditvi je s svojim delom nadaljeval in bil nekaj časa na planskem oddelku, od leta 1950 dalje pa je bil vodja finančnega knjigovodstva vse do 1. avgusta 1957, ko je bil imenovan za direktorja gospodarsko-računskega sektorja.

Kljub obremenjenosti pri delu v tovarni pa tov. Ravnik najde toliko časa, da se v kratko odmerjenem prostem času udeležuje pri godbi na pihala ter v drugih društvi in organizacijah. Tovariša Ravnika prištevamo med stalne sodelavce našega lista, saj s svojimi kvalitetnimi prispevki veliko prispeva k izboljšanju vsebine našega glasila.

Ob njegovi 50-letnici želimo in pričakujemo, da bo še vnaprej tako uspešno, kakor doslej vodil, oziroma opravljal svoje delo in da ga bomo še večkrat srečali skupno z ostalimi člani našega delovnega kolektiva v društvi in organizacijah, kjer je njegova pomoč vedno dobrodošla. Tovarišu Ravniku želimo ob njegovem življenjskem jubileju veliko zdravja, sreče in zadovoljstva, kakor tudi nadaljnega sodelovanja pri našem listu.

Na mnoga leta!

ZAHVALA DELAVSKEGA SVETA IN UPRAVNEGA ODBORA ZA PREJETE ČESTITKE OB DNEVU REPUBLIKE

V dneh, ko smo se pripravljali na praznovanje Dneva republike, so številne organizacije, društva ter obratni kolektivi čestitali Delavskemu svetu in Upravnemu odboru naše Železarne. Ker se Delavski svet in Upravni odbor naše železarne ne moreta zahvaliti za vsako čestitko posebej, se na tem mestu zahvaljujeta za vse prejete čestitke.

Delavski svet in Upravni odbor **ZJ**

Za pravično delitev zaslužka

To besedo je izrekel predsednik sindikalnega odbora naše Železarnice na aktivu komunistov vodstvenega kadra, ki je bil 7. novembra t. l. v Delavskem domu na Jesenicah. Med drugim je predsednik sindikata povedal, da se bo sindikalni odbor boril, da bodo ustvarjena sredstva za osebne dohodke pravično razdeljena med člane kolektiva. V zvezi s tem stališčem nameravam v nekaj vrsticah navesti nekaj števil, ki naj prikažejo, kakšno je pravzaprav stanje pri delitvi ustvarjenih sredstev za plače v našem podjetju.

Eden osnovnih instrumentov za notranjo delitev zaslužkov je tarifni pravilnik, ki je v železarni v veljavi že drugo leto. Osnutek pravilnika je sestavila komisija, bil je v razpravi med kolektivom, sprejeli so ga organi upravljanja in sindikalne organizacije. Vsi ti organi so ga med seboj skušali vskladiti, kar jim je v veliki meri tudi uspelo. Tu ni kritičnih primerov nesorazmerja, razen nekaj izjem.

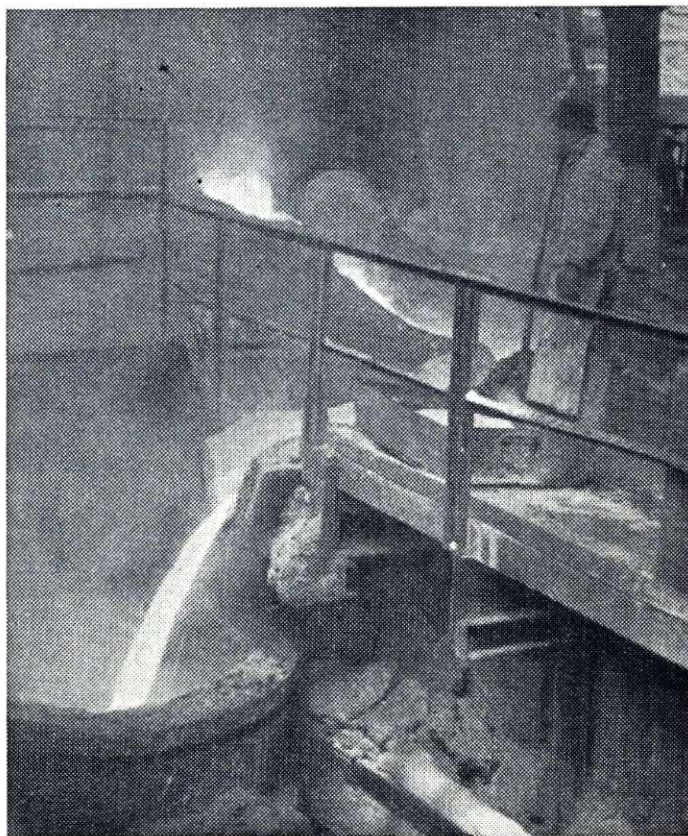
Povsem drugačna situacija se nam pokaže, če začnemo obravnavati zaslužek posameznika, oddelka ali obrata, skupno s pribitkom za norme. Vskladenost, za katero je stremel kolektiv, ko je obravnaval osnutek tarifnega pravilnika, se nam tu popolnoma izmaliči. Posameznik, skupina, oddelki ali obrat, so si že priborili pravico, da pod firmo pribitka za norme prejema po osnovnega zaslužka še pribitek od 30 do 50 %, sicer niso redki primeri s 60, 70 in celo 80 odstotkov pribitka na osnovni zaslužek. Kje je tu vskladenost?

To postane še bolj očitno, če vemo, da obstojajo ti primeri pri pomožnih skupinah, nakladanju, razkladanju, prevažanju in vzdrževanju, medtem ko ostajajo proizvodne skupine ali delavci z individualnimi normami vedno v ozadju. Zanimivo je, da prejema visoke pribitke ljudje z indirektnimi normami ali pri delih, kjer se ne da odrediti tehnična norma. Zakaj imamo v Železarni takšna nesorazmerja pri normah?

1. Sedanje norme so v veljavi že 4 leta in več. Investicije, rekonstrukcije in tehnične izboljšave, ki so sledile po letu 1954 in 1955, v normah niso upoštevane. Zmogljivost strojev in naprav, procesi proizvodnje, delovni pogoji, so se spremenili, norme pa so ostale iste, čeprav Pravilnik o normah, ki je v veljavi v podjetju, točno določa, da se norme spremenijo, če se spremeni katerakoli osnova norme. To se pravi, da Pravilnik o normah nismo spoštovali. Malo je primerov, da bi v nekem obratu zahtevali od biroja za norme, da bi ta oddelki napravili novo snemanje časa in vskladili normo z novimi pogoji, razen v tistih primerih, ko je bilo treba norme omiliti. Pojavi so prav obratni, v obratih pa se upirajo vsaki spremembi norm, tudi takrat, ko je takšna sprememba utemeljena.

2. Norme so bile pogosto postavljene zaradi objektivnih vzrokov na nepopolno izkoriščanje zmogljivosti. Danes, ko se je izkoriščanje kapacitet dvignilo, so norme ostale neizpremenjene, posledica pa je, da norme v nekaterih obratih in oddelkih močno presegajo. N. pr. norma za odpremno skupino v valjarni debele pločevine sloni na planu valjarne za leto 1954, t. j. 50.000 ton, letošnji plan pa predvideva 66.800 ton, t. j. približno 30 % več; ker je norma ostala ista, nam je jasno, zakaj je prekoračenje norme za odpremo skupno v obdobju julij-september povprečno 1,50 in v posameznem mesecu celo 1,59, v istem obdobju pa je progla valjarne 2400 dosegla povprečje 1,27.

3. Pri skupinskih normah je ena odločilnih osnov obseg normirane delovne skupine. Ker se v ta obseg računa delovna skupina, ki je predvidena po normativu delovne sile in ne delovne skupine, ki dejansko dela ali vsaj povprečna delovna skupina, ki je delala v preteklem letu, nastopajo tu velike razlike, ki izkazujejo visoko prekoračenje norm, ne da bi obrat hkrati prekoračil tudi svojo plansko nalogo v istem obsegu. N. pr.: V obratu Plavž naraste faktor norme

Iz plavža je priteklo železo

Foto: Torkar

zaradi manjkajočih povprečno mesečno skozi vse leto 20 %. V obratu so dosegali svojo plansko nalogo za 9 mesecev v primerjavi z letnim planom s 74,6 % ali 0,4 % pod planom, na drugi strani pa je dosegel normo s 128 %. Obrat, ki je plan komaj dosegel, presega norme tako visoko. Ali so norme realne?

Martinarna je še bolj karakteristična v primeri s plavžem. Tam so izpolnili plansko nalogo 9 mesecev v odnosu na letni plan komaj s 69,6 %, dočim je 9-mesečno povprečje preseganja norm 1,30. Pri tem moram še navesti, da po obračunu 9 mesecev izkazuje martinarna vidni padec proizvodnosti na moža od 39,84 t na delavca v letu 1957, na 34,9 t na delavca v 9 mesecih leta 1958.

Vedeti je treba, da preseganje norm iz meseca v mesec raste (maj=1,24, september=1,35, medtem ko proizvodnost v tem razdobju pada).

Kaj bi se zgodilo, če bi zahtevali od obratov količino proizvodnje ustrezno z odstotki preseganja norm?

Kakšen vpliv ima na faktor norme nerealen normativ, nam lepo pokaže naslednji primer: Na apnenici predvideva norma delovno posadko 5 mož, v resnici pa že več let krijejo opravljene ure le 4,1 moža, torej si je delovna posadka samo zaradi tega zagotovila stalen dodatek od 20 do 25 %, ne da bi svojo delovno nalogo prekoračila. Podoben primer je tudi v obratu Javornik IV, kjer je norma 52 mož, ali 10816 ur, resnične ure pa se gibljejo od 7593 do 9707, kar šteje najmanj 5 delavcev manj, kot jih norma predvideva. Take primere lahko ugotavljamo v vseh obratih v železarni.

Navedeni primeri nam dovolj jasno povedo, da je tu eden glavnih vzrokov visokih formalnih preseganj in pojasnjujejo, zakaj obrati stalno zahtevajo povečanje normativa in se upirajo vsakemu poizkusu črtanja nekaterih delovnih mest, ki so po več mesecev nezasedena.

4. Pri postavljanju norm običajno odbijemo od ugotovljenih kapacitet čase, ki trenutno zmanjšujejo kapaciteto; tu so mišljeni predvsem razni zastoji.

V prelijskem pravilniku, ki je sedaj v veljavi, je ena izmed osnov tudi znižanje zastojev. Podatki za leto 1957

še posebno pa v letu 1958, kažejo, da smo tu dosegli vidne uspehe. Upravičenci premij dobivajo na osnovi teh rezultatov predvidene premije. Slika pa je naslednja:

Izveček zastojev valjarn v letu 1958 po poročilih za obračun industrijskih premij.

januar	13	20	18,4	3,03	14,2	14,4
februar	18	18,3	17	3	15,8	14,3
marec	13	18	15,7	4,30	13,7	14,4
april	14	20,7	22,4	4	22,7	16,9
maj	14	20	14,6	8	18,3	19
junij	14,2	20	17,3	5,05	13,8	13,7
julij	14,2	19,8	21,6	4,17	16,9	14,8
avgust	16,6	19,8	23,8	2,68	20,2	13,7
september	21,5	21,4	22	4,50	17,4	15,8

Iz tabele je razvidno, da smo na posamezni progi dosegli precejšnje znižanje zastojev, osnove za norme pa so ostale neizpremenjene. Torej posamezne posade presegajo norme, ker so zastoji formalno še, istočasno pa so posade premirane, ker zastoj ni več. Kje je logika? Ali zastoji so in so vzeti v obzir za normo in ni premije, ali pa zastoj ni, posada pa je premirana. Norme je treba popraviti, ker je že minilo najmanj 6 mesecev, kar so v veljavi.

Posebno poglavje pri našem normiranju nam kažejo norme pomožnih skupin. Tudi tu so preseganja vedno nad povprečjem podjetja. Obračun za september kaže tako sliko:

Povprečje podjetja:	127
Javornik IV	153
Plinski generatorji	148
Montaža	133
Žerjavni oddelek	130
Elektro delavnica Javornik	136
Mehanična delavnica Javornik	132
Instalacija Javornik	133
Gradbeni oddelek Javornik	128
Tehtnica Javornik I	133

V primerjavi:

Težka proga	123
Lahka proga	118
Proga tanke pločevine	122
Žična valjarna	126
Valjarna 2400 proga	121

Karakterističen primer se nam kaže tudi v elektrodelnem oddelku: Proizvodna skupina Oerlikon stiskalnice dosega normni pribitek od 120 do 130, medtem ko dosega vzdrževalna skupina v tem obratu od 150 do 181 %.

V mehanični delavnici na Jesenicah dosegajo pri individualnih normah faktor izpod 1.20, medtem ko pomožna skupina v isti delavnici dosega faktor nad 1.30.

Povsem drugačno stanje pa imamo tam, kjer so individualne norme. Tu odpadejo v glavnem vsi nezasluženi vplivi. Tu je bil normirec, ki je izvedel časovni študij. Pri individualnih normah so faktorji v glavnem pod povprečjem podjetja.

Upoštevaajoč navedena dejstva, nastane vprašanje, ali sploh obstoja v našem podjetju materialna vzpodbuda za prehod na individualne tehnične norme.

Namesto, da bi člani kolektiva, ki pridejo na delo po individualni tehnični normi, imeli zagotovljeno pri 100 % dosegi delovne naloge od 5 do 15 % višji zaslužek od onih, ki ne delajo po tehničnih normah, je danes stanje nasprotno, da indirektna ali skupinske norme dajejo 20 %, 30 % večji zaslužek.

Če gledamo našo delitev sredstev skozi navedene in ne-navedene številke, potem nam postane jasen pomen in vsebina besed, s katerimi sem začel ta sestavek.

In kaj sedaj? Mnenja sem, da bi moral kolektiv čimprej ukrepati in sicer:

1. Izvesti revizijo norm povsod tam, kjer so se izmenjale osnove. (Proces proizvodnje, kapacitete, naprave, delovni pogoji itd.)

2. Treba bo napraviti nujen prehod od normirane skupine po formalnem normativu, na dejansko porabljene ure v zadnjih 6 mesecih ali v letu 1957 na enoto proizvoda.

3. Iz normirane skupine dosledno izločiti dodatek za odstotnost.

4. Skupine, katerim je nemogoče odrediti konkretne norme, a vendar lahko vplivajo na proizvodnjo, pa bo nujno treba vezati na normirane skupine, z direktnim povprečjem, ki je lahko za določen odstotek znižano.

5. Odpraviti je treba sedanje indirektna norme.

6. Odrediti je treba, katera dela in delovna mesta v podjetju so plačana po času.

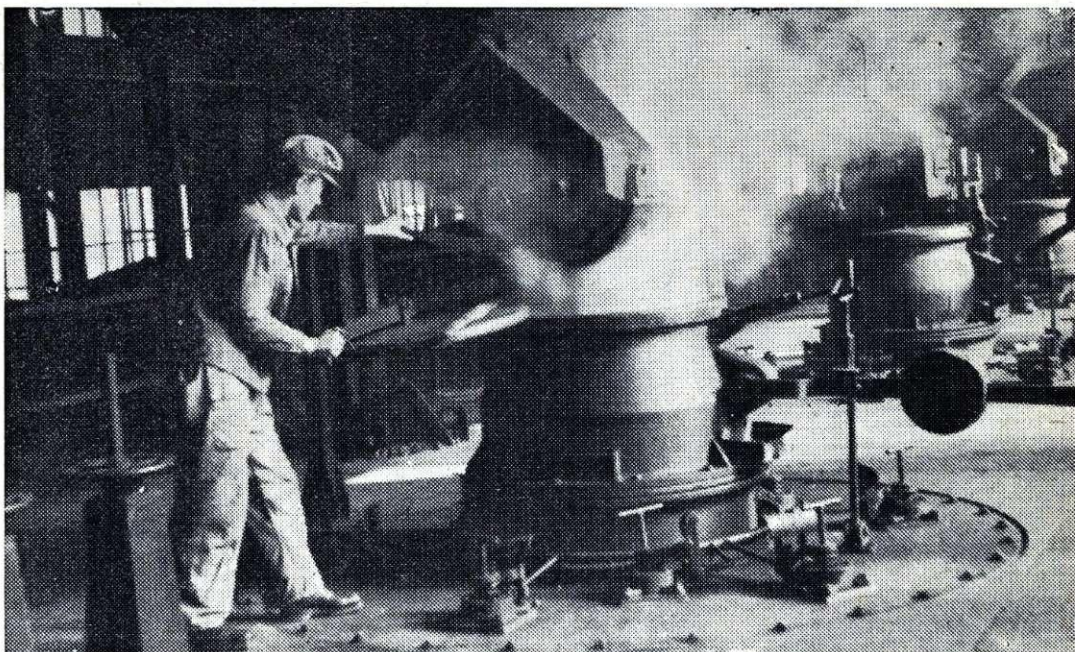
7. Odrediti je treba, kdaj in kdo ima pravico posluževati se ur za manjkajoče.

8. Uvesti moramo v naš sistem nagrajevanja princip, da člani kolektiva, ki pridejo v individualne tehnične norme ali skupinske tehnične norme, prejmejo stimulativni faktor, medtem ko vsem ostalim tak faktor ne pripada.

Jasnič Dante

Zadnji vsip

Foto:
Jože Prešeren

RTV LJUBLJANA

Kolektivu jeseniške železarne

Iz razgovora s člani UO in DS

Izvršni odbor sindikalne organizacije je ob letošnjem državnem prazniku pripravil javno radijsko oddajo za kolektiv naše železarne.

V prvem delu te prireditve, oziroma oddaje, ki je bila dne 26. novembra 1958, so člani UO in DS odgovarjali na vprašanja, ki jih je zastavil urednik oddaje »Iz naših kolektivov« — tov. Milan Merčun. Razgovor bi lahko razdelili v dva dela. V prvem delu razgovora so bila obravnavana vprašanja iz samega podjetja, medtem ko so v drugem delu govorili člani delavskega in družbenega upravljanja o nekaterih aktualnih vprašanjih, ki se nanašajo na problematiko celotne jeseniške občine.

Reportaža s tega razgovora je bila v radiu na programu dne 1. decembra, vendar razgovor ni bil predvajan v celoti zaradi velike obsežnosti, saj je trajal dobri dve uri. Uredništvo našega lista se je odločilo, da v »Železarju« objavi izvlečke iz tistega dela razgovora, ki ga zaradi obsežnosti ni bilo mogoče objaviti v reportaži.

O sodelovanju med organi delavskega upravljanja v železarni na eni strani in občinskim ljudskim odborom na drugi strani je govorilo več govornikov. Eden od njih je bil tudi tov. Komljanc, ki je poudaril, da nam je v zadnjih letih uspelo odstraniti razlike in ograjo med občino in tovarno. Veliko zaslug za zблиžanje medsebojnih odnosov ima občinski zbor proizvajalcev, poleg tega pa je bilo tudi sklicano širše posvetovanje, namenjeno izboljšanju odnosov med občino in železarno.

Na naših slikah vidimo udeležence razgovora, ko odgovarjajo na vprašanja

Foto: Torkar

Tov. Stanko Ravnik je opozoril, da je DS v letošnjem letu odobril precejšnja denarna sredstva. Probleme stanovanjske izgradnje rešujemo z občinskim ljudskim odborom skupno, naše podjetje pa je prispevalo določena denarna sredstva tudi za komunalno dejavnost Jesenic (cestišča).

Predsednik sveta za gradnje in komunalne zadeve pri ObLO na Jesenicah — tov. Lojze Božič je prav tako opozoril na uspehe, ki se kažejo na Jesenicah predvsem zaradi dobrega medsebojnega sodelovanja z upravo ter organi delavskega upravljanja v tovarni, vendar bo treba v bodoče skrbeti, da bo o problemih, ki jih rešujeta na eni strani občinski ljudski odbor in železarsko podjetje na drugi strani, seznanjen najmanjši kolektiv v občini.

Na vprašanje tov. Merčuna o stanju šolstva na Jesenicah je predsednik ObLO Jesenice tov. Franc Treven povedal, da nam je v tem letu uspelo dograditi novo šolsko stavbo, v kateri bo prostora za dve osemletki. Nova šolska stavba bo prihodnje leto izročena svojemu namenu. Poleg te stavbe je treba omeniti še šolsko poslopje v Žirovnici, ki spada med najlepša na Gorenjskem. Na Koroški Beli bo treba v prihodnjem letu zgraditi štiri nove učilnice, ker je sedanje šolsko poslopje premajhno, da bi lahko šoloobvezni otroci v celoti obiskovali pouk.

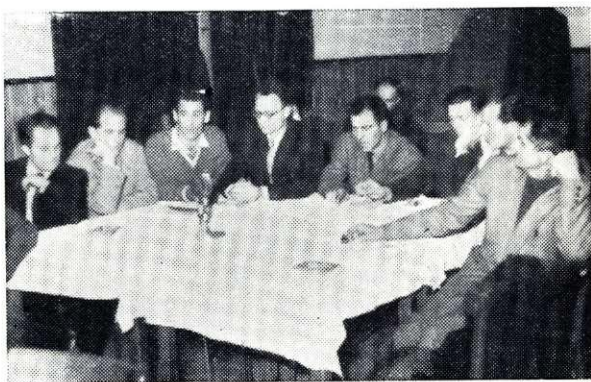
O delu Zbora proizvajalcev pri občinskem ljudskem odboru je govoril tov. Jože Hutar. Le-ta je zadovoljen s sestavo Zbora proizvajalcev in ugotavlja, da za reševanje problemov ni prave povezave med posameznimi organi v občini. Zaradi tega nameravajo na svoje seje povabiti zastopnike vseh organov, ki skrbijo za nadaljnji razvoj občine.

Omenimo naj še prispevek tov. Zdravka Pogačnika k razpravi o problemih naše občine. Dotaknil se je izkoriščanja oziroma črpanja stanovanjskega sklada in povedal, da se za gradnjo novega šolskega poslopja uporablja 25 % stanovanjskega sklada. Mnenja je, da bi morali dobiti za to gradnjo nekaj denarnih sredstev tudi iz drugih skladov, kajti še vedno je v ospredju gradnja novih stanovanjskih hiš. Če upoštevamo število vloženih prošenj za dodelitev novega stanovanja (do oktobra je bilo vloženih 1.436 prošenj), potem je razumljivo, da bomo v letu 1959 morali stanovanjskemu vprašanju posvetiti največjo pozornost, prav posebno pa še načrti izgradnji.

O svoji zaključni besedi

je na vprašanje, kakšno je mesto jeseniške železarne v jugoslovanski proizvodnji jekla in kakšne so perspektive podjetja, je glavni direktor naše železarne — tov. ing. Matevž Hafner povedal to-le:

»Jeseniška železarna je bila pred vojno največja jugoslovanska železarna. Ona je s svojo proizvodnjo, ca. 125.000 ton surovega jekla, predstavljala 53 % celotne proizvodnje jugoslovanskega jekla. Danes, ko jugoslovanska proizvodnja surovega jekla šteje že čez milijon ton, pa jeseniška železarna predstavlja 24,5 % proizvodnje skupnega jugoslovanskega jekla. Po perspektivnem planu bodo količinsko Jesenice

Po končanem razgovoru
je bil v dvorani
Čufarjevega gledališča
za člane
našega kolektiva
koncert velikega
zabavnega orkestra
RTV Ljubljana
pod vodstvom
Bojana Adamiča

predstavljale samo nekaj nad 14 % jugoslovanskih jekel. Medtem pa važnost jeseniške železarne v jugoslovanskem gospodarstvu ni popolnoma nič zmanjšana, ker ima jeseniška železarna nalogo, da svojo proizvodnjo usmeri v čim boljšo kvaliteto in čim več vredne proizvode. Ta premik v kvaliteto se faktično izvaja že nekaj let nazaj. Jeseniška železarna je leta 1953 n. pr. proizvedla samo 22 % kvalitetnih jekel. Po planu za leto 1958 bi morala napraviti že preko 46 % kvalitetnih jekel. Pozneje pa bi morali prodati preko 80 % kot kvalitetna jekla. Jeseniška železarna bo zaradi tega v jugoslovanskem

gospodarstvu jekla igrala vedno večjo vlogo s proizvodnjo svoje dekapirane pločevine, ki je tako kritična za proizvodnjo široke potrošnje, s proizvodnjo svojih hladno valjanih trakov, s proizvodnjo patentirane in kvalitetne žice in proizvodnjo elektropločevine za našo elektroindustrijo. Nadalje za proizvodnjo ladijske in kotlovske pločevine, za naše gradnje in gradnje strojev. Zaradi tega ni nobene bojazni, ki se včasih pojavlja, češ, velika Zenica in bodoča železarna v Skopju bosta konkurenca Jeseničanom. Ta konkurenca ne more nastati, kolikor bodo Jeseničani svojo borbo za kvaliteto uspešno izvedli.«

Žičnica v Kranjski gori že obratuje

Ko smo letos praznovali naš največji državni praznik - Dan republike, je bilo v naši državi izročenih precej novih objektov svojemu namenu. Pri nas v Sloveniji je bila dograjena avtna Cesta bratstva in enotnosti Ljubljana - Zagreb, v Kranjski gori pa so na slovesen način izročili prometu novo žičnico na Vitranc.

Dne 29. novembra so se v Kranjski gori zbrali prebivalci iz bližnje in daljnje okolice in številni gostje, med njimi tudi Hafner Vinko - predsednik OLO Kranj, polkovnik JLA Šigelj, Treven Franc - predsednik ObLO Jesenice, Košir Fedor - predsednik planinske zveze Slovenije, sekretar Turistične zveze Slovenije - tov. Matajč; Smučarsko zvezo Slovenije je zastopal tov. Dougan, medtem ko je tovariš dr. Marjan Breclj poslal pozdravno

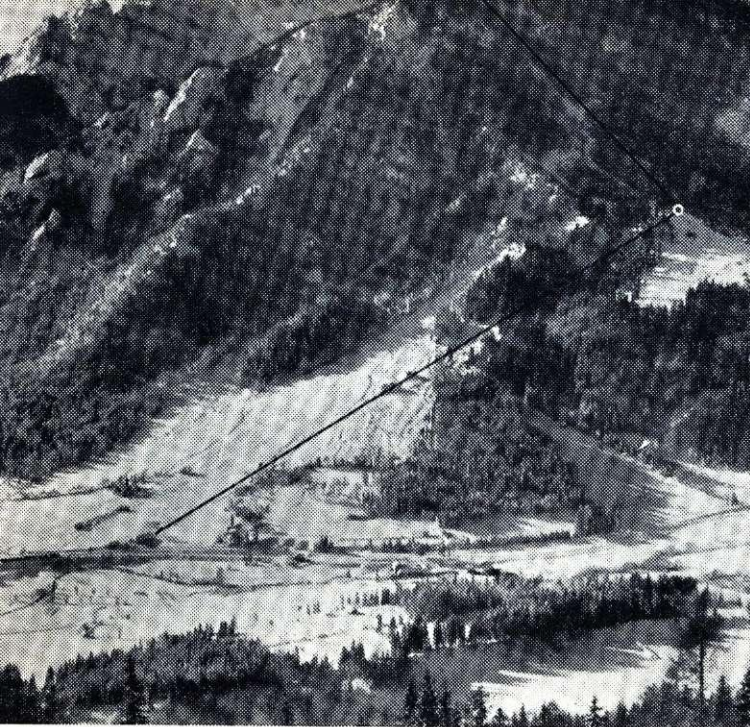
brzojavko. Žičnico je izročil svojemu namenu predsednik ObLO Jesenice, poleg njega pa so govorili tudi gostje in predstavniki tistih ustanov in organizacij, ki so največ prispevale, da je bila žičnica dograjena in izročena svojemu namenu. Sodelovala je tudi železarska godba DPD »Svobode« Jesenic.

Bralce »Železarja« bo gotovo zanimalo, kako so gradili žičnico. Začetni projekti za žičnico so bili izdelani v letu 1949. Žičnico so začeli graditi leta 1954, investitorji pa so bile naslednje organizacije: Turistično društvo v Kranjski gori, Občinski ljudski odbor v Kranjski gori do reorganizacije, dalje Smučarska zveza Slovenije, Turistična zveza Slovenije in v zadnjem času tudi ObLO Jesenice.

Tehnični vodja gradnje je bil tov. ing. Ljubo Bizjak. Žičnico so

Srečno pot!

Pogled na žičnico

Foto: Jaka Čop

gradila naslednja podjetja: »Žičnica« Ljubljana, »Gradiš«, »ELES« Žirovnica in drugi.

Gostje, smučarji, planinci se lahko prepeljejo z žičnico iz Kranjske gore, ki leži 810 m nad morsko višino do srednje postaje 1250 m nadmorske višine. Ta del proge meri 1.220 m, toda z žičnico potrebuješ do srednje postaje le 13 minut. Od srednje postaje do vrha Vitranca — 1.600 m nadmorske višine in 1.007 m dolžine proge — pa se voziš 11 minut, to se pravi, iz Kranjske gore na vrh Vitranca potrebujejo gostje, ki se vozijo z novo žičnico, samo 24 minut. Z žičnico se lahko v eni uri prepelje 250 oseb v obe smeri.

Zanimiva je zgodovina gradnje žičnic. Med prvimi so bili smučarji, ki so v letu 1947 zgradili in izročili svojemu namenu »potegavščino« na Črnem vrhu. To je zelo skromna žičnica, vendar za naše smučarje koristna. Tako so se smučarjem približala idealna smučišča na Črnem vrhu. Zato ni čudno, da imamo na Jesenicah celo vrsto dobrih smučarjev, ki se lahko kosajo s smučarji iz drugih držav v smuku in slalomu. Zgledu Jeseničanov so kmalu sledili tudi drugi. Takšno

»potegavščino« so zgradili tudi v Kranjski gori, žičnico enosedežnico tudi na Bledu, tovorno žičnico pa so speljali tudi iz Črnič na Malo planino. Omeniti je treba še žičnice, ki obratujejo v Trziču, Ravnah na Koroškem in na Komni. Res je tudi to, da imajo Jeseničani največ zaslug pri gradnji žičnic in da so pionirji na tem področju. Pred leti so imeli planinci - železničarji iz Ljubljane namen zgraditi gondolsko žičnico od hotela »Zlatorog« v Bohinju do čudovitega smučarskega sveta na Spodnjem in Zgornjem Voglu. Žal se načrti niso uresničili, vendar še ni prepozno in bo do zgraditve omenjene žičnice enkrat pač moralo priti. Starejši ljudje pomnijo, da smo imeli v Sloveniji skromne naprave, ki so povezovale Bohinj s Komno, Bogatinskim sedlom, Duplo planino in Krnom. Te naprave so bile uničene že po prvi svetovni vojni. Srečne roke nismo imeli pri gradnji žičnice, ki je povezovala Kranjsko goro in Trento preko Vršiča. Premalo smo pazili in prepustili propadanju po drugi svetovni vojni tudi žičnico, ki je vodila iz Zadnje Trente na Zaplanjo tik pod sam vrh Triglava.

Več kakor 50 let leži zavržen in neizkoriščen načrt za zgraditev

žičnice, ki naj bi zbližala Bohinj na eni strani ter dolino Voje in Velo polje na drugi strani. Tam so odlični pogoji za ustanovitev letnega in zimskega športnega centra. Na Velem polju so planinci iz Srednje vasi v letošnjem letu izročili namenu nov Vodnikov dom, ki lahko sprejme 60 obiskovalcev.

Stvari se naglo obračajo na bolje in merodajni forumi kažejo vedno več razumevanja za potrebe našega alpskega smučarskega športa in množičnega planinstva. Pred dobrim letom so prebili led na Pohorju in gondolska žičnica odlično služi svojemu namenu. Z žičnico se prevažajo na Krvavec tudi številni ljubitelji gora in planin iz Ljubljane, Kamnika, Kranja in drugih krajev. Končno smo dobili žičnico tudi v Kranjski gori, kar pomeni, da nočemo zaostajati za ostalimi kraji v naši ožji domovini.

Kakor smo povedali že v začetku, so žičnico na Vitranc gradili štiri leta. Smučarji, planinci ter ostalo prebivalstvo iz bližnje in daljne okolice so navdušeno in z dobro voljo prišli za delo. Krampi in lopate so dan za dnem peli pesem udarnikov, dosti je bilo tudi žuljavih rok ter znoj, načrti so se po štirih letih naporenega dela le uresničili in naše želje so bile izpolnjene. Žičnica je pomembna tudi zato, ker bomo privabili v naš gorski svet ljudi, ki doslej niso tako pogosto obiskovali planin in gora, kljub temu, da je bila to njihova želja. Brez slehernega fizičnega napora bodo na vrhu Vitranca uživali lepote gorskega sveta tudi naši najmlajši, ki se bodo prav gotovo navdušili in postali dobri planinci. Naša naloga bo, da v bližnji prihodnosti popravimo to, kar smo na področju gradnje žičnic zamudili v prejšnjih letih. Nove žičnice moramo postaviti tam, kjer so si jih zamislili že naši predniki pred 50 in več leti. Z vsestransko pomočjo organov ljudske oblasti, družbenih organizacij ter športnih in planinskih društev pa bomo to nalogo prav gotovo izpolnili. Ob zaključku želimo vsem državljanom, ki se bodo v poletnih in zimskih mesecih vozili z žičnico iz Kranjske gore na Vitranc, srečno pot in veliko užitka v našem lepem gorskem svetu!

O delu sindikalne organizacije

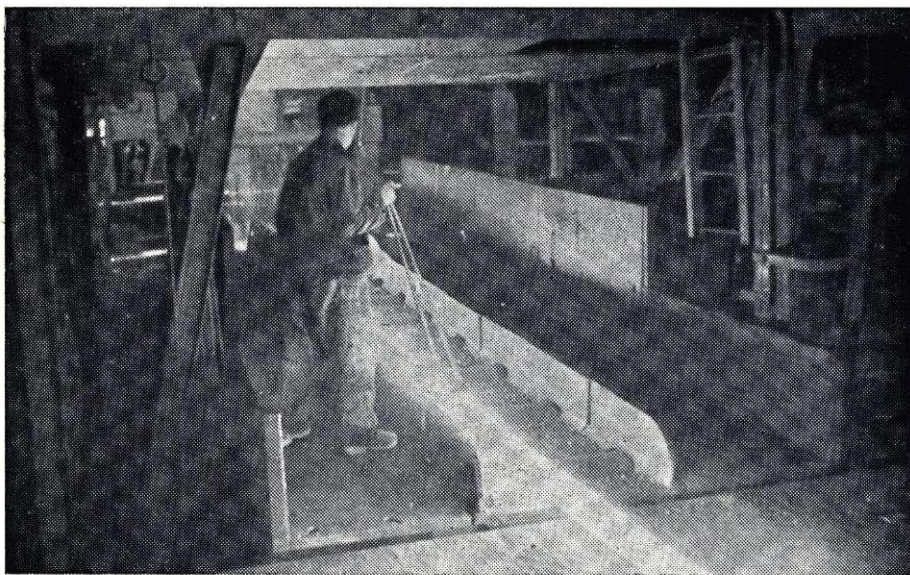
v obratu Javornik I.

V profilnih valjarnah na Javorniku je zaposlenih nekaj več kakor 700 delavcev in uslužbencev naše Železarne, torej je obrat Javornik I. po številu zaposlenih delavcev in uslužbencev največji v naši Železarni. Kljub temu pa smo bili do našega največjega obratnega kolektiva nekoliko mačehovski in krivični, saj v zadnjih letih skoraj nismo pisali v našem listu o delu sindikalne organizacije in o življenju članov obratnega kolektiva Javornik I. Da bi to krivico popravili, smo se odločili, da v tem članku vsaj v širših obrisih seznanimo bralce našega lista z nekaterimi problemi, ki so bili obravnavani na občnem zboru sindikalne organizacije Javornik I.

Večkrat je bilo poudarjeno, da so občni zbori sindikalnih odborov v naši Železarni dobro uspeli. To velja tudi za občni zbor sindikalne organizacije

ljanje majhnih formatov). Toda, če bo šlo v novembru in decembru vse po sreči, potem bodo lahko zapisali v dokončnem letnem poročilu, da je bil proizvodni plan in s tem obveznost do skupnosti uspešno izpolnjen. Tako kakor v ostalih obratih naše Železarne ni manjkalo težav tudi v obratu Javornik I. Večkrat niso imeli na razpolago vložka za peči na težki progi, pa tudi naprave so zastarele, saj je bila proga 3400 izgrajena še v času, ko je obratovala železarna oziroma fužina v Bohinju. Razumljivo je, da je težko izpolnjevati proizvodne naloge na strojnih napravah, ki so stare več kot pol stoletja. Na vsak način jih bo treba zamenjati z novimi.

Sindikalna organizacija v obratu Javornik I. spada med tiste obratne sindikalne organizacije v Železarni, kjer ne poznajo neorganiziranih delavcev. Vsi so člani sindikata in tako je tudi prav. Toda to še ni vse. Sindikalni odbor v obratu Javornik I. je v času trajanja mandatne dobe ugotovil, da se delavci — člani sindikata — vse premalo zanimajo za delo sindikalne organizacije in ne sledijo dogodkom, ki se vrstijo drug za drugim, z veliko hitrostjo. Na občnem zboru so govorili tudi o članih sindikata, ki brez vsake osnove kritizirajo razne

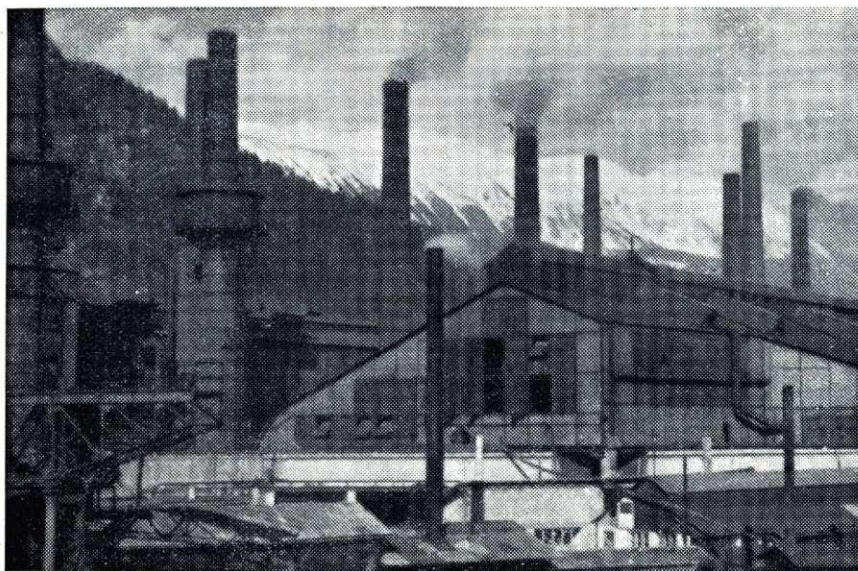

Na težki progi

Foto: Torkar

v profilnih valjarnah. Sindikalni odbor tega obrata je pripravil izčrpno analizo svojega dela, zato je bila tudi razprava o problemih, ki so bili nanizani v poročilu, dokaj živahna. Največ pozornosti je bilo posvečeno izpolnjevanju proizvodnih nalog. Kljub temu, da je letošnji plan večji od lanskega na težki progi za 12 % in na lahki za 6 %, so vključno do meseca oktobra izpolnili že 84 % proizvodnega plana. V poletnih mesecih so imeli pri izpolnjevanju proizvodnih nalog precej težav (odsotnost delavcev, popravilo „Ignis“ peči in va-

nepravilnosti, seveda le v zasebnih pogovorih, toda na sindikalnih sestankih trdovratno molčijo. So tudi primeri, ko se delavcu zgodi krivica in se šele takrat, ko je že precej pozno, spomnijo sindikalne organizacije in od nje zahtevajo posredovanja in uspešne rešitve določenega problema. Vsi taki ljudje se v glavnem le malo brigajo za delo sindikalne organizacije v celoti, kaj šele, da bi pomagali pri reševanju številnih problemov. Seveda takih ljudi ni veliko in obratni kolektiv svoje naloge vestno izpolnjuje.

Tako-le je našo tovarno
slikal
tov. Jože Krčelj
z Javornika

V zadnjih letih se je pokazalo, da so izleti primerna oblika v delu sindikalne organizacije. Prav zato so v letošnjem letu tudi v profilnih valjarnah organizirali izlet v Trst in Benetke, poleg tega pa še dva izleta z Mercedesom v Slovensko Bistrico, Maribor in Ptuj. Kot nagrado za dobro delo članov sindikalnega odbora, delavskega sveta in ZK, so organizirali izlet v Ljubljano in si ogledali razstavo elektronike, udeleženci tega izleta pa so si z zanimanjem ogledali tudi Tobačno tovarno v Ljubljani in Litostroj.

Sindikalni odbor v obratu Javornik I. je na svojih sejah obravnaval celo vrsto važnih problemov. Večkrat je bila na dnevnem redu seje sindikalnega

odbora analitična ocena delovnih mest. V ta namen je sindikalni odbor sklical širši sestanek članov celotnega kolektiva, kjer so delavci povedali svoje mnenje in predloge, kako bi zadevo najbolje rešili tudi v tem obratu.

Na občnem zboru so ponovno izvolili v sindikalni odbor aktiviste, ki že nekaj let požrtvovalno delajo v sindikalni organizaciji. Ponovna izvolitev članov sindikalne organizacije, ki dobro poznajo probleme in delo v obratu, lahko samo zagotavlja, da bo dosežen napredek, toda le tedaj, če bo novoizvoljeni sindikalni odbor imel dobro oporo med članstvom v obratu.

Izhodi delavcev

med delovnim časom

V vrsti ukrepov za izboljšanje delovne discipline je tudi omejitev izhodov delavcev med delovnim časom po polslužbenih in privatnih opravkih. To velja predvsem za delavce in uslužbence, ki so zaposleni na dopoldanski dnini. Izhode same je seveda nemogoče omejiti samo z omejevanjem izstavljanja propustnic, kajti v mnogih primerih pride do tega, da delavec mora v tej ali oni zadevi na občino ali kako drugo ustanovo. Če želimo tudi pri tem doseči

izboljšanje delovne discipline, je potrebno, da enkrat ali dvakrat v tednu uvedejo občina in vse ostale ustanove uradne ure tudi v popoldanskih urah. Po podatkih nadzorne službe ZJ ti izhodi sicer ne predstavljajo kdo ve kako velike izgube na delovnem času, saj smo letos za prvih 9 mesecev imeli izhodov za skupno 7.129 ur ali 891 delavcev, oziroma dnevno po 3 delavce z odsotnostjo 24 ur. Ker pa ta vrsta odpornosti traja le po eno ali dve uri, lahko računamo, da gre iz tovarne po raznih opravkih najmanj 12 delavcev. Kljub temu ti izhodi niso nujni in bo pravilno pa tudi koristno, da vsi uradi in ustanove, ki imajo opravka s strankami, uvedejo svoje uradovanje tudi v popoldanskem času.

Potrebno je namreč doseči, da bo delo v podjetju čim manj moteno, kar bo gotovo koristno vplivalo tako na izboljšanje delovne discipline kakor tudi na proizvodni proces sam in proizvodnost dela v podjetju.

R. J.

Povej, kaj znaš -

iz tehnike tudi na Javorniku

V počastitev Dneva republike je bilo na Javorniku zanimivo tekmovanje pionirjev z naslovom „Povej, kaj znaš“ — iz področja tehnike. Tekmovanje je bilo organizirano na pobudo obč. odbora Ljudske tehnike Jesenice in je prav lepo uspelo. Prvotna zamisel je bila, da bi tekmovanje organizirali v občinskem merilu, žal pa se je za to tekmovanje prijavila le osnovna šola na Koroški Beli, kjer že šesto leto delajo pionirji v krožkih.

V našem listu smo že pisali o delu teh krožkov, rezultati dela v njih pa so tako veliki in pomembni, da je vredno pisati o njih.

Tekmovanje je bilo organizirano za poizkus, pokazalo pa se je, da je to zelo uspešna oblika vzgajanja pionirjev, saj se s pravilnimi odgovori na posamezna vprašanja učijo tudi tisti pionirji, ki sedijo kot poslušalci v dvorani in ne odgovarjajo na vprašanja. Tako so se za tekmovanje prijavile tri ekipe, ki so jih sestavljali učenci, člani pionirskega odreda Zupana Jožeta-Ježka. Člani ekip so odgovarjali na

vprašanja iz elektrotehnike, fotografiranja za amaterje, jadralnega letalstva in o motorjih ter avtomobilih.

Pionirji, ki so sodelovali na tekmovanju, so se lepo pripravili, zato so bili tudi odgovori skoraj v vseh primerih točni. Posebna štiričlanska komisija je ocenila posamezne odgovore in ekipe ter ugotovila, da so člani tretje ekipe odgovarjali najbolje. Med posamezniki je bila najboljša pionirka Heberlova z Javornika, ki je odgovarjala na vprašanja s področja fotografiranja. Heberlova že dalj časa obiskuje foto-krožek in je članica foto-kluba na Javorniku. Stara je komaj 14 let, toda s svojo sliko na razstavi na Javorniku se je kar dobro uvrstila med fotoamaterje, ki že nekaj let uspešno delajo na tem področju.

Poslušalci so pionirje za pravilne odgovore nagradili z aplavzom in jim dali vzpodbudo še za nadaljnja tekmovanja. V mesecu januarju bo na Jesenicah organizirano podobno tekmovanje v širšem obsegu. Pionirji s Koroške Bele upajo in pričakujejo, da se jim bodo pridružili pionirji tudi iz ostalih šol v jeseniški občini. Na ta način bo tekmovanje še bolj zanimivo in koristno za tiste, ki bodo sodelovali in odgovarjali na posamezna vprašanja, kakor tudi za poslušalce v dvorani.

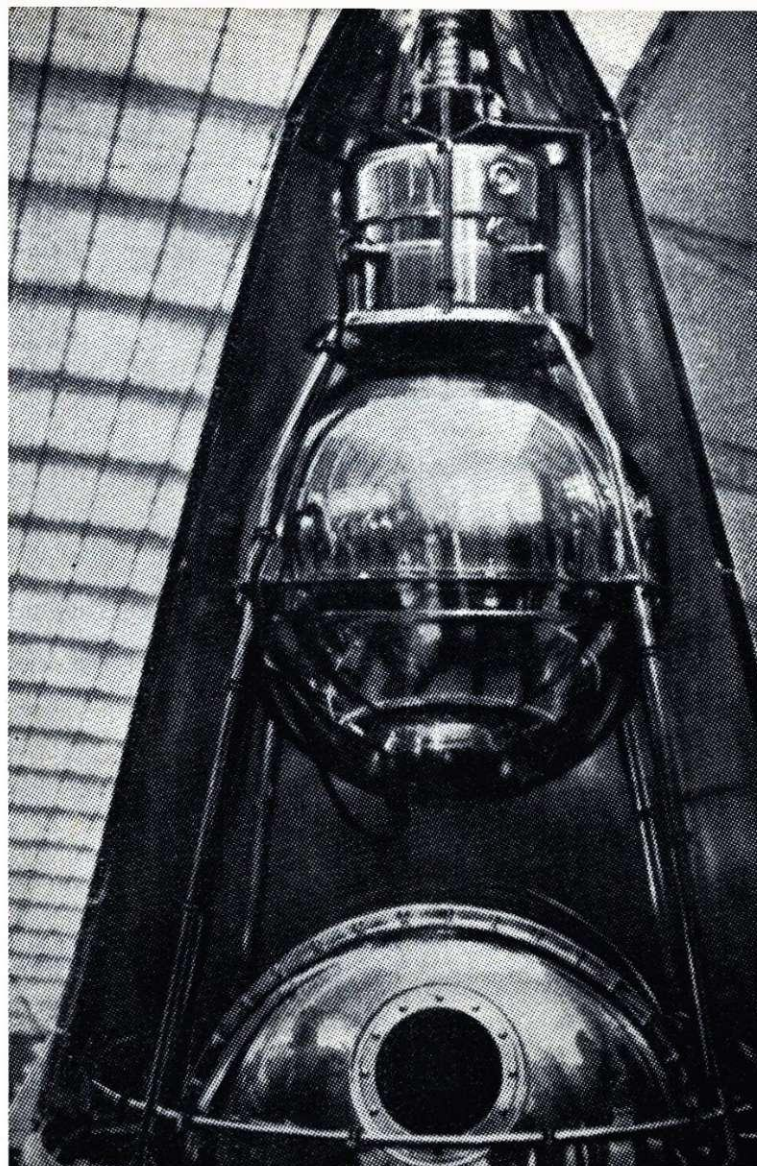
Občinski ljudski odbor na Jesenicah je pionirsko ekipo, ki je na tem tekmovanju dosegla prvo mesto, nagradil z denarno nagrado 10.000 din. Zmagovalni ekipi in tov. Heberlovi čestitamo k doseženim uspehom.

Posnetek
iz oddaje
»Povej, kaj znaš«
— iz tehnike
Foto: Torkar

Človek prodira v vesolje

Morda bo nekoč nastopil dan, ko bo človek stopil v raketo in bo točno vedel, da ljudi, ki jim sedaj ob slovesu stiska roko, ne bo nikoli več videl. Ne mislimo, da bi na tem potovanju izgubil življenje, nasprotno, ta vsemirski potnik bo živel nekaj stoletij dlje kot njegovi vrstniki na zemlji; po zemeljskih merilih se bo vrnil na zemljo čez 400 ali 500 let, sam pa bo starejši komaj za 6 ali 7 let. Predpostavka za tak pojav je veljavnost relativnostne teorije, ki jo je veliki matematik Albert Einstein postavil v osnovi že pred 53 leti, nato pa stalno razvijal in ugotovil tudi takozvani »urni fenomen«. To ni nič drugega, kot trditev, da je tudi čas relativen in odvisen od hitrosti gibanja sistema, kjer ga merimo. Z drugimi besedami, Einstein je trdil, da poteka čas za neko telo, ki se giblje z veliko hitrostjo, počasneje, kot ga mi merimo na zemlji. Morda bi kdo pomislil: ura je štiriindvajseti del časa, ki ga potrebuje zemlja, da se enkrat zavrti okrog svoje osi. Od te ure je izvedena minuta in sekunda. To so torej dogovorjene količine, ravno tako kot n. pr. liter in kilogram in kaj lahko jih je spremeniti. V tem primeru ne gre za spreminjanje količin, temveč za resnično raztezanje ali krčenje časa. Po Einsteinovi teoriji se za vse snovi, torej tudi za prebivalce rakete, čas raztegne, če se gibljejo z veliko hitrostjo. Pri današnjem stanju tehnike bi se to dalo dokazati s temle poizkusom: človek je že ustvaril težke satelite (Sputnik III tehta 1327 kg) in vanje bi lahko namestili zelo natančno uro. Za tako veliko natančnost, ki bi jo ta poizkus zahteval, pride v poštev samo atomska ura. Enako uro bi pognali na zemlji in po enem letu primerjali izmerjeni čas s satelitovo uro. Razlika bi po računih morala biti zelo majhna, približno štiri tisočinke sekunde, ker je tudi hitrost satelita napram hitrostim, ki jih poznamo v vsemirju, zelo majhna, vendar bi bila s tem veljavnost urnega fenomena potrjena. Poznamo pa že nekaj pojavov, ki so dokazali, da raztezanje časa velja vsaj za elementarne delce materije. Znano je, da so zgornji sloji zemeljske atmosfere stalno bombardirani z atomskimi jedri, ki imajo zelo veliko energijo. Največ je protonov, jeder vodikovih atomov. V višini približno 20 km jih zrak absorbira. Pri tem nastaja posebna vrsta mezonov. To so atomski delci, ki tehtajo približno osmino jedra vodika in imajo zelo kratko življenjsko dobo: približno dve milijoninki sekunde. Če poznamo hitrost teh delcev, lahko izračunamo, da bi z ozirom na svojo kratko življenjsko dobo

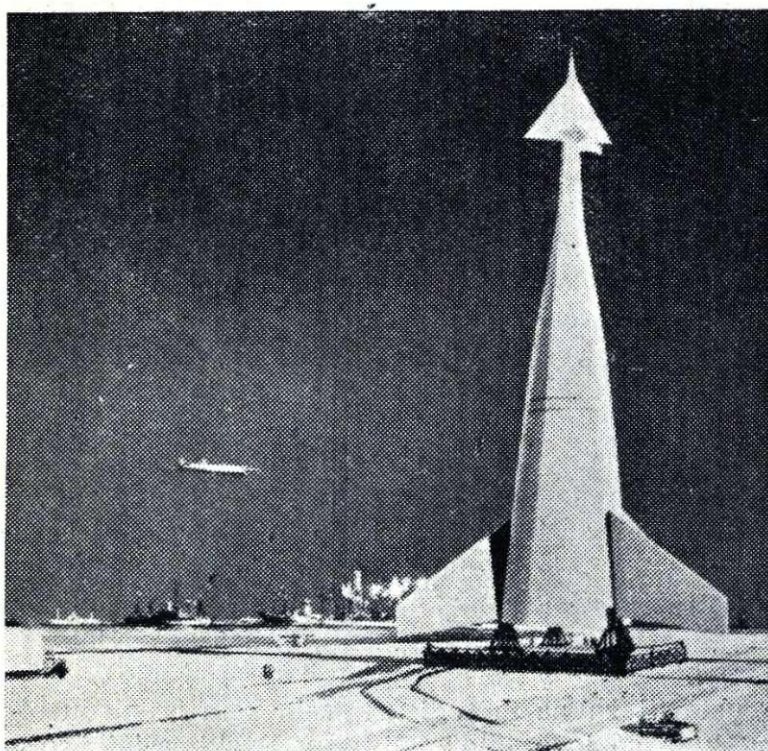

»Sputnik III« (model)

lahko preleteli pot največ 600 m. V resnici pa njihova življenjska doba zadošča, da opravijo pot 20 km in so jih znanstveniki že davno registrirali kot kozmične žarke. Pojasnilo za ta pojav podaljšanja življenjske dobe nam da relativnostna teorija. Če bi mogel opazovalec z uro v roki spremljati mezon, bi ugotovil, da je razpadel po normalnem času 2 milijonink sekunde, toliko bi pokazala spremljevalčeva ura, ki bi se gibala s hitrostjo mezona, dočim bi na mirujoči zemlji izmerili medtem znatno daljši čas. Za mezon je torej dokazano, da je pri njegovi veliki hitrosti, ki je nekoliko manjša od hitrosti svetlobe, čas raztegnjen. Če to velja za mezon, predpostavljamo, da velja tudi za atome, za hitrost vseh procesov, tudi bioloških. V raketi, ki bi se gibala s hitrostjo svetlobe, bi vsi procesi šli bolj počasi, ure bi zaostajale, človek bi se počasneje staral. Zanimivo pri vsem tem pa je, da bi se pri povratku na zemljo, raztegnjeni čas ne skučil zopet toliko hitreje, da bi dohitel procese na zemlji. »Raztegnjeni« del bi ostal, novi čas pa bi potekal po zemeljskih merilih.

Predpostavka, da dokazani pojav, ki velja za mezone, velja tudi za atome in za vse procese, razburja glave znanstvenikov, ki so razdeljeni v dva tabora. Če bo uspelo dokazati pravilnost teorije, da se pri veliki hitrosti čas raztegne za vsako vrsto materije, tudi za organizme, potem lahko pričakujemo, da bo človek lahko prodril tudi v druga osončja in se vrnil na zemljo še živ, čeprav bo medtem na zemlji preteklo že nekaj stoletij. Najbližja zvezda stalnica, ki bi prišla v poštev, je zvezda dvojčica — Alfa - Centauri —, ki zanjo smatrajo, da je enakovredna našemu soncu. Žal pa je hitrost

Raketa pred poletom

naših satelitov (29 km na sekundo) veliko premajhna, če jo primerjamo s hitrostjo svetlobe (300.000 km na sekundo), da bi raztezanje časa prišlo v poštev.

V najnovejšem času obstojata dve konceptiji za vsemirska vozila, ki bi bila primerna, da bi človek zapustil naš planetni sistem in prodril v sosednja osončja: ionska in fotonska raketa. Idejo za prvo je dal dr. Ernst Stuhlinger, konstruktor pri gradnji ameriškega satelita. Pri tej naj bi bili ioni, električno nabiti delci alkaličnih kovin, pospešeni v močnem električnem polju, približno tako, kot dobijo pospešek v radijskih žarnicah elektroni pod vplivom polja med anodo in katodo. Tako pospešeni ioni bi iztekali iz rakete in povzročali stalni pritisk, reakcijo, ki bi jo bilo možno vzdrževati z minimalno porabo gonilnega sredstva.

Projekt za drugo raketo, imenovano fotonska, je osnovan na pojavu, da svetlobni žarki, ki padajo na neko ogledalo, povzročajo nanj nek pritisk, takozvani svetlobni pritisk. Ravno tako je obremenjen vsak vir svetlobe z nekim reaktivnim tlakom. Na avtomobil, ki ima prižgane žaromete, pritiska svetloba s silo pol milijagrama. Zelo neznatna vrednost, vendar, če bi izračunali pritisk sončne svetlobe na površino srednje

velike države, bi dobili silo par sto ton. Če bi uspeli n. pr. z razbitjem jedra sprostiti velike energije in jih koncentrirati v svetlobni žarek, pri tem pa najti snovi, ki se ne bi stalile, bi bil pogon fotonske rakete ustvarjen.

Sprašujemo se, ali ima potovanje na druga osončja sploh kakšen smisel? Imelo bi ga, če bi tam našli »ljude«, morda mnogo bolj razvite in inteligentne, kot je naše človeštvo. Morda bi se na tujem planetu počutili tako, kot če bi naenkrat prebivalce pragozda postavili na prometno ulico vele-mesta. Lahko bi v hipu pridobili stotere in tisočere novosti in spoznali rešitve neštetihih problemov, ki si ob njih danes znanstveniki belijo glave. Če računamo, da so v vesoljstvu milijarde osončij z milijoni planetov, ki imajo podobne pogoje kot zemlja, je verjetnost, da obstoja neke izven našega planeta tudi življenje, velika. Vendar je pa možnost, da ima ravno najbližja zvezda stalnica (83 bilijonov kilometrov, — Alfa-Centauri) v svojem sestavu take planete, zelo majhna. Kljub temu pa človeški duh ne bo miroval in lahko verjamemo, da nam bo nekoč uspelo zapustiti ne samo naš planet, ampak tudi naše osončje.

Ing. France Vilman

Jože Bregant - Javornik I:

S turistično delegacijo po Sovjetski zvezi

Kakšne so danes vzhodne države in kako se v njih živi, to je vprašanje, ki zanima slehernega med nami. To še prav posebno velja za Sovjetsko zvezo — deželo za železno zaveso, kajti le malo je ljudi, katerim se ponudi priložnost, da vidijo kraje, običaje v deželi, kjer je pred enainštiridesetimi leti zmagala socialistična revolucija.

V oktobru sem tudi jaz imel priložnost, da se sam prepričam o govoricah, ki v raznih oblikah krožijo v naši državi o Sovjetski zvezi, in da se pobliže seznanim z življenjem tamkajšnjih ljudi. Odkrito povedano, ko sem prejel obvestilo, da bom potoval s turistično delegacijo v Sovjetsko zvezo, sem bil nekoliko presenečen. V naši delegaciji je bilo 28 članov in to iz vseh republik. Na pot smo odšli 25. septembra letos iz Beograda z vlakom ob 22. uri. Kmalu po polnoči smo zapustili našo državno mejo blizu Subotice. Še istega dne v dopoldanskih urah smo se ustavili v glavnem mestu Madžarske, to je v Budimpešti. Prosti čas, ki smo ga imeli na razpolago, smo porabili za ogled mesta. Takoj smo opazili vidne sledove znanih ok-tobrskih dogodkov iz leta 1956. Dobili smo vtis, da se Madžarom prav nič ne mudi, da bi te žalostne sle-

dove odstranili, saj je še veliko porušenega, mnogo stavb je pre-luknjanih od izstrelkov in mesto je videti tako, kakor da bi tu še včeraj divjala vojna.

Kakor vsi tisti potniki, ki se ustavijo na svojem potovanju mimogrede v Budimpešti, tako smo tudi mi izkoristili priložnost in si ogledali velik športni stadion NEP. Kljub temu, da stadion še ni do-grajen, lahko sprejme 100.000 gle-dalcev, po dograditvi pa bo v pro-storih tega stadiona lahko gledalo nogometne tekme, atletske in druge prireditve 135 000 gledalcev. Zani-miv je bil pogled na trg narodnih herojev v Budimpešti. Tu so še spomeniki, ki so jih Madžari pred mnogimi desetletji postavili svojim nekdanim vladarjem. Vsi kipi so iz bron in predstavljajo razne do-godke iz življenja kraljev, nekateri izmed njih pa so v nadnaravni ve-likosti. Na hribu Budim stoji 28 metrov visok spomenik sovjetskih herojev. Spomenik predstavlja sov-jetskega vojaka, nad katerim de-ke, ki predstavlja svobodo, drži velik lorjev venec — znamenje zmage. Ob spomeniku stražijo rde-čearmejci.

Ob svojem kratkem postanku v Budimpešti smo se ustavili še na Margaretinem otoku, kjer so lepo

urejena športna igrišča, ki so na-menjena zlasti mladini; nekoliko pozornosti pa smo posvetili ogledu zgodovinskih znamenitosti, ki jih je v Budimpešti vse polno in to iz sedemnajstega in osemnajstega stoletja. Mimogrede naj omenim, da je življenjska raven prebivalcev glavnega mesta Budimpešte precej nižja od naše. Trgovine so slabo založene s prehranbenimi in tek-stilnimi artikli, primanjkuje pa tudi ostalih predmetov za široko potroš-njo. Naslednji dan smo nadaljevali pot z vlakom proti Sovjetski zvezi.

Ko smo se bližali reki Tisi, ki meji Madžarsko in Sovjetsko zvezo, smo se vpraševali in razmišljali o tem, kako nas bodo Rusi sprejeli spričo odnosov z našo državo, ki v zadnjem času niso ravno naj-boljši. Toda vsak morebitni strah glede sprejema na sovjetski meji je bil neopravičen. Priznati mora-mo, da so nas lepo in gostoljubno sprejeli. Na prvo sovjetsko želez-niško postajo smo prispeli ob 18. uri po srednjeevropskem času, ali ob 20 uri po moskovskem času. Znano je, da imajo na vzhodu čas pomaknjen za 2 uri naprej. Kakor sem že omenil, so nas na sovjetsko-madžarski meji sprejeli zelo vljudno in tudi pri carinskem pregledu ni-smo imeli težav. Ruski cariniki so se

v glavnem zanimali samo za morebitna pisma, ki bi jih nesli s seboj v Sovjetsko zvezo, vse ostalo pa jih ni zanimalo. V sovjetskem obmejnem pasu Čap smo izmenjali denar in sicer po turističnem kursu 40 din — 1 rubelj, medtem ko je uradni kurs 72 din — 1 rubelj. Ponoči smo nadaljevali pot proti Kijevu — glavnemu mestu Ukrajine. Žal smo se mimo Karpatov vozili ponoči, tako da smo jih le malo videli. Železniški vagoni so zelo udobni in potniki skoraj ne občutijo tresljajev. V vsakem kupeju so 4 sedeži, ki pa jih potniki ponoči lahko preuredijo tudi v ležišča. V kupejih so tudi zvočniki radijskih aparatov.

Na železniških postajah in na potniških vlakih vlada izredna čistoča, za morebitne prekrške pa izrekajo visoke kazni. Ukrajino bi lahko primerjali z našim Banatom, samo da so tu večje površine. Vseposvods se razprostirajo ogromne njive krompirja, koruze in sladkorne pese. Pšenico so že poželi, nanjo pa so nas spominjali samo ogromni kupi slame. Od sovjetske meje do Kijeva smo se vozili 32 ur. Mesto Kijev je bilo med drugo svetovno vojno do polovice porušeno, toda v zadnjih povojnih letih so mesto obnovili in sledov vojne ni več videti. Kijev je mesto lepih parkov in nasadov, ki so zelo dobro urejeni. V tem mestu je znamenita katedrala s pozlačenimi kupolami. Prav v zadnjem času je dala sovjetska vlada 6 kg zlata za ponovno pozlatitev teh kupol. Seveda smo si katedralo ogledali, prav tako tudi spomenik neznanemu junaku, pred katerim stoji žara, kjer gori ogenj dan in noč. Kakor so nam povedali, je na tem mestu pokopan tudi neki generallajtnant — narodni heroj Jugoslavije. Zakaj je postal narodni heroj, nam vodič ni vedel povedati, po našem mnenju pa je moral biti to kak jugoslovanski pilot, ki je vodil borbo z Nemci pri desantu na Drvar. Omenim naj še znano kijevsko Lavro, to je samostan s katakombami, v katerem živi 90 menihov. Le-ti živijo na račun lahkovernih ljudi s prodajo čudežne vode iz vodnjaka v katakombah, prodajajo pa tudi razno cvetje iz samostanskega vrta itd. V ilustracijo naj povem to, da so ti menihi zelo modernizirani, saj

njihov samostan poseduje celo vrsto luksuznih in tovornih avtomobilov. Veličastna je tudi palača Centralnega komiteja Komsomola za Ukrajino, zgrajena iz marmorja. Stavba je bila med vojno porušena, po vojni pa so na istem mestu in po prvotnem načrtu zgradili novo še lepšo palačo. Že od daleč smo zagledali kolhoz »Boljševik«, ki je oddaljen od Kijeva cca 50 kilometrov. To je eden najboljših kolhozov v Ukrajini. Ustanovili so ga pred 30 leti, ko se je združilo v kolhoz 700 kmetov. Kolhoz ima 3500 ha obdelovalne zemlje. Kolhozniki se v glavnem ukvarjajo s pridelovanjem pšenice, krompirja, jagod in paradižnikov, poleg tega pa redijo 1300 glav živine, od tega 418 molznih krav. Uprava kolhosa mora na podlagi sklenjene pogodbe dati na trg 2000 jajc dnevno in to v glavnem za potrebe mesta Kijeva. Vsak od kmetov, ki so včlanjeni v tem kolhazu, ima 60 arov zemlje, na kateri sadi in seje po svoji volji. Zemlja je last države, privatne lastnine zemlje sploh ni. Predsednik kolhosa nas je seznanil s hektarskim donosom, ki pa po našem mnenju ni ravno najboljši. Njihov hektarski donos — 28 centov pšenice na hektar. Pri nas v Jugoslaviji smo glede tega nekoliko na boljšem. Nizka je tudi molznost krav — 2300 litrov mleka na leto in je nižja od našega povprečja, saj vemo, da pri nas v rodovnik ne vzamejo tistih krav, pri katerih je molznost nižja od 3000 litrov mleka na leto. Kolhoz ima seveda lepo upravno poslopje, knjižnico, kinodvorano, na drugi strani pa zelo slabe hiše, v katerih stanujejo kmetje kolhozniki. Te hiše so slabše

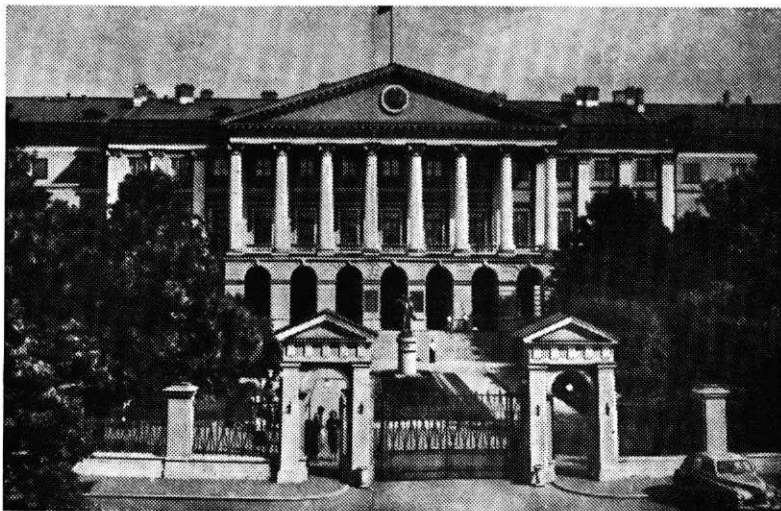
od onih na Kosmetu. Zanimalo nas je, kakšna so neki stanovanja v teh hišah, vendar nam jih niso pokazali. Tudi za kolhoznike obstajajo stroga pravila, namreč za tiste kolhoznike, ki ne opravijo določenih delovnih dni; čaka jih stroga kazen. Takšni ukrepi so bili potrebni zato, da so omejili prehod ljudi iz kmetijstva v industrijo, kjer so pač boljši delovni pogoji, sicer bi kmetijstvo ostalo brez delovne sile.

Bralce Železarja bo morda zanimalo, kako je z zaslužkom v takšnem kolhazu. Kolhoznik, ki dela v omenjenem kolhazu, prejme dnevno 11 rubljev, 2 kg pšenice ter 3 kg krompirja. Seveda to ni povsod enako. V drugih kolhozih je zaslužek še manjši. Delo v kolhazu je normirano in je zaslužek odvisen od proizvodov oziroma pridelov.

To, da smo imeli pred nekaj leti pred našimi trgovinami dolge repe, je znano, toda na lastne oči sem se prepričal, da imajo dolge vrste pred trgovinami s tekstilom v Kijevu še danes, to je 13 let po vojni. Glede mode dekleta in žene v sovjetski zvezi ne morejo biti tako zahtevne kakor pri nas.

Ko smo si lepo mesto Kijev in njegove znamenitosti dodobra ogledali, smo nadaljevali svojo pot proti Leningradu. Vožnja je trajala dve noči in en dan. Precej časa smo porabili za to, da smo si ogledali dvorec Potemkina. Dvorec je Potemkin zapravlil z igranjem na karte, dvorec Potemkina, ki ga je Potemkin zapravlil z igranjem na karte, pozneje pa ga je carica odkupila in mu ga zopet poklonila. Danes je v tem dvorcu konjeniška častniška šola.

Dvorec Smolni v Leningradu

Dvorec Smolni je dobro znan iz oktobrske revolucije. V tem dvorcu je bila ustanovljena prva revolucionarna vlada pod vodstvom Vladimirja Iljiča-Lenina. Smolni se imenuje zato, ker je bilo na tem mestu za časa vladanja Petra I. skladišče smole, pozneje pa so zgradili dvorec za šolanje deklet iz carske družine in družin velikih knezov in grofov. V dneh, ko je vihrala velika oktobrska socialistična revolucija, je bil dvorec prazen, obiskovalci dvorca pa lahko vidijo vklesana gesla Lenina in drugih delegatov na velikih kamenitih ploščah, stene pa so poslikane s slikami, ki prikazujejo posamezne dogodke z velikega zborovanja.

V Leningradu je tudi spomenik, ki so ga meščani postavili Petru I. Le-ta je bil nosilec kulture v Rusijo, kljub temu, da je sam zelo skromno živel in si je tudi sam delal obutev in obelko. Bil je ustanovitelj Petrograda, današnjega Leningrada. Vse mesto je obdano z vodo, zato so dali ljudje mestu tudi vzdevek »Severne Benetke«. Čez reko Nevo je zgrajenih veliko dviznih mostov, ki jih vsak večer ob 21. uri dvignejo, ker je reka ponoči plovna in ladje zaradi nizkih mostov podnevi po reki ne morejo voziti. Svoje bivanje v Leningradu smo izkoristili za ogled številnih zgodovinskih znamenitosti, dvorcev in palač, ki so v glavnem zgrajeni iz marmorja. Mesto je med drugo svetovno vojno zelo trpelo, saj je zaradi lakote pomrlo milijon ljudi. Številni obiskovalci, med katerimi smo bili tudi mi, si z zanimanjem ogledujejo dvorec ruskih carjev, ki je oddaljen od Leningrada kakih 30 km. Med drugo svetovno vojno je bila v tem dvorcu nemška komanda, danes pa služi za oddih sovjetskimi delavcem. To je gornji dvorec, ki je bil med vojno močno porušen, medtem ko sta spodnji dvorec in park lepo ohranjena in jima vojna ni prizadejala velike škode. V parku, ki meri 250 ha je 170 vodomotov, od teh je uporabnih 140.

Nedaleč od mesta so postavili spomenik na tistem kraju, kjer so

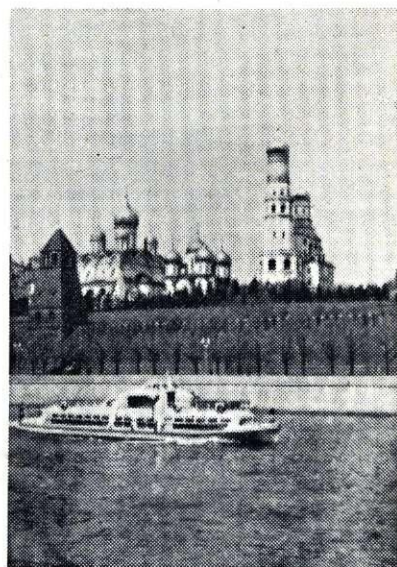
rdečearmejci zaustavili pohod Hitlerjevih čet. Zanimiva je tudi leningrajska podzemeljska železnica »Metro«, dolga 14,5 km, ki je izpeljana pod reko Nevo. Vse postaje so iz marmorja, ne manjka pa tudi lepih slik.

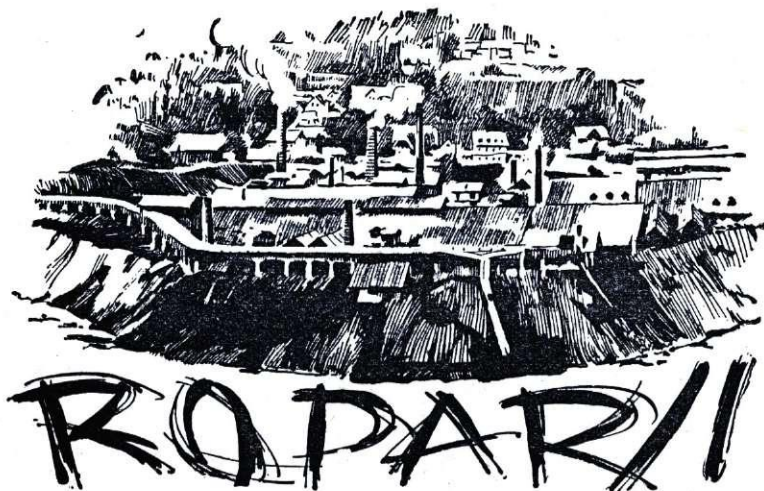
V bližini mesta je velika železarna. V tej tovarni je zaposlenih cca 100 000 delavcev. Prosili smo, da bi jo nam pokazali, toda niso nam ugodili. V protitež so nam pokazali neko starejšo tovarno, v kateri dela nekaj več kot 5000 delavcev. V tej tovarni valjajo trake kove za hladno valjarno, ki je tudi sestavni del te tovarne. Tu je še žična valjarna, oddelek za žblje in vzmeti. Tovarna je stara 100 let, njeni obrati in oddelki pa so bolj modernizirani kakor pri nas na Jesenicah. Prav tako kakor pri nas, imajo tudi oni težave zaradi prostora. V podjetju vlada stroga delovna disciplina in vzoren red (to je zaželeno tudi pri nas!). Vsi kosi so na svojih mestih in navlake praktično ni. V tovarni imajo ambulanto z vsemi potrebnimi aparati in pripomočki ter 4 stalne zdravnike. Obstojajo zelo stroga pravila za uporabo zaščitnih sredstev — rezultat tega pa je, da imajo zelo malo obratnih nezgod. Besedo »izostanek« so odpravili iz slovarja, to se pravi, da tako imenovanih »plavih« sploh ne poznajo. Na delo v tovarno sprejemajo mlade ljudi, ki so dopolnili 17. leto starosti ali več. V tej tovarni je zaposleno 40 % žensk, vodstvo tovarne pa stalno prireja tečaje, s katerimi si lahko delavci in delavke pridobijo potrebno kvalifikacijo. Organizacijo teh tečajev so zaupali sindikalni organizaciji. Le-ta vodi tudi neke vrste delavsko samoupravljanje, ki je precej podobno našemu sistemu. V razgovoru so nam tamkajšnji delavci in voditelji sicer zatrjevali, na tega niso povzeli od Jugoslovancev, imeli pa smo vtis, kakor da tak način samoupravljanja obstoja samo pri njih in nikjer drugje na svetu. Pripomnim naj to, da imajo organi mnogo manjše kompetence kakor naši delavski sveti, organi samoupravljanja obstojajo v omenjeni tovarni komaj dve leti.

Zelo znana je Petropavlovska trdnjava. Sredi te trdnjave je katedrala z zvonikom, ki je najvišji v Leningradu. Tu je grobnica carjev, njih žena in otrok. Poleg katedrale je kovnica denarja in odlikovanj, vse od ustanovitve pa do danes. V tej trdnjavi je veliko ječ, iz katerih da danes ni pobegnil še noben kaznenec. Pred mnogimi desetletji so v Petropavlovsko trdnjavo zapirali ljudi, ki se niso strinjali s carskim režimom. V tej trdnjavi je bil pred leti zaprt tudi tovariš Tito, vendar se ne spominja točno, v kateri celici. To je namreč zelo težko ugotoviti, kajti v trdnjavi je cel labirint nepreglednih hodnikov in je prav zato vsak pobeg iz trdnjave izključen. Med prebivalci Leningrada, kakor tudi med številnimi turisti, ki prihajajo v Leningrad, je dobro znan antireligiozni muzej. Tu je pokopan legendarni ruski vojskovodja iz časa Napoleona — Kutuzov. Običaj je tak, da gostitelji svoje goste, ki pridejo v Leningrad, popeljejo na znamenito križarko »Aurora«. To je tista ladja, na kateri so se v dneh oktobrske socialistične revolucije uprli mornarji proti takratnemu carskemu režimu. Seveda smo izkoristili priložnost in si ogledali tudi stanovanje Vladimirja Iljiča-Lenina, ki ga je imel v dvorcu Smolni.

(nadaljevanje sledi)

Pogled na Kremelj

Obvestilo izobraževalnega centra

Znano je, da izobraževalni center pri Občinskem svetu Svobod deluje že dobri dve leti. Omenjeni center za izobraževanje pripravi vsako leto ciklus poljudno znanstvenih predavanj ter ciklus predavanj pod imenom »Šola za starše«. Predavanja so vpeljana po vsej občini. V Delavskem domu na Jesenicah so predavanja iz prvega ciklusa vsak ponedeljek ob 20. uri. Večina teh predavanj je združena s prikazovanjem barvnih filmov ali diapozitivov, tako da imajo poslušalci dvojni užitek.

Predavanja v okviru šole za starše so na sporedu vsak četrtek, prav tako ob 20. uri zvečer.

Prebivalstvo mesta Jesenic opozarjamo na to, da smo predavanja pripravili tudi na Plavžu. Ureditelj teh predavanj je prevzel terenski odbor SZDL na Plavžu, predavanja pa bodo v dvorani kina Plavž. Za predavanja iz ciklusa »Šola za starše« prijavitelci plačajo ukovino, oziroma prispevek v višini 150 din za vse leto.

Izobraževalni center pri Občinskem svetu Svobod je povabil k sodelovanju številne predavatelje z Jesenic in iz Ljubljane, tako da je kvaliteta predavanj zagotovljena.

Ob zaključku vas vabimo, da se redno udeležujete predavanj. Naša želja je, da bi bili kar najbolj zadovoljni z njimi.

Izobraževalni center
pri Občinskem svetu Svobod

»Jaz?«

»Da, vi!«

»Pomirite se! Bolj vas bom razumel kakor moj oče. Moj oče je bil bogat gospod in revežev ni razumel. Jaz sem nič. Sam revež in vam bom... K Ferjanu stopiva!«

»K Ferjanu?« se je omajal starec. — »Kaj bodo rekli, ko boste prišli z beračem.«

»Kar hočejo,« je rekel Fric. — »Vi in jaz sva si enaka.«

»Morda res,« je rekel starec. Sklep, da mu zgodbe ne bo povedal, se je omajal. Nekomu mora izpovedati svojo bolečino, ki je ob popoldanski Ruardovi miloščini in sedanjemu sočutju postala še večja. Zakaj bi je ne povedal obubožanemu sinu svojega največjega sovražnika in vnuku največjega sovražnika njegove matere (Bog ji daj nebesa!) Kljub temu pa se je berač še branil in rekel:

»Morda vam kdaj drugič povem svojo povest. Danes je že pozno.«

»Danes, danes mi jo poveste. Pri Ferjanu! Pojdiva!«

Starec se je omajal in sta šla...

Mrzel severozahodnik je začel veti skozi dolino.

»Burja bo,« je rekel berač zase in mislil, da bo moral v tem vremenu spati v lesenem špranjastem seniku na Plavžu.

»Naj bo,« je rekel Fric brezbrizno.

Potem sta molčala. Le koraki so škripali v snegu. Na levi je šumela plitka Sava. Mraz je popil skoro vso vodo iz struge. In vendar je niže doli zajezena gnala fužine in stroje v novi tovarni. Po cesti, ki se je vila blizu nje, sta šla berač in poslednji Ruard. Nekdanji hlapec pri fužinarskem gospodu Viktorju Ruardu in obubožani sin nekdanjega bogataša, ki ga je odplaval čas. Hlapec in bogatašev sin, oba sta bila enaka. V družbi in bridkosti, ki jo je pri slednjem pokrilo žganje, pri prvem pa je bila še žgoča. Žgoča, kakor v vsem njegovem življenju...

Ferjanova gostilna je bila še odprta.

Vstopila sta. Nihče ju ni pogledal ali pozdravil.

Sedla sta za vrata. Tja, kjer navadno sedijo berači.

Fric je začel iskati denar, da bi naročil pijače. Preiskal je vse žepe. Zaman. Denarja ni bilo.

Žalostno kakor otrok, ki je izgubil denar za slaščico, je pogledal berača. Ta mu je v roke stisnil krono. Bila je tista, ki mu jo je bil popoldan podaril Fric. Miloščina se je vrnila v lastnikove roke kakor

Pepe Goflja ima bes do

Pa »Srečno« vsem skupaj!

Komaj sem prilezel do mize, da sem na novo »ošpičil« svoje pero za novosti, ki so se pripetile v tem mesecu. Pred očmi se mi je kar megilo, kajti me je one nedelje na plesni šoli, kamor sem se šel učiti plesat na stara leta, nekdo tako kresnil po kumari, da sem na mah naredil nekaj dovršenih figur za rokenrol. »Viš ga, zlodja!« sem si zamomljal in z jezikom potipal, če imam še cel »šraubštoka« in pogledal še po tleh, če ni kak zob »ponevedoma« na tla padel. »Viš ga, zlodja!« sem ponovil, tu pa poučujejo pravi rokenrol. To je bolj veselica, kot pa plesna šola! Mahnil sem jo v buffet, kamor so šli pred menoj vsi mlečnozobeži na »brezalkoholne« pijače. Nikoli nisem vedel, da so brezalkoholne pijače tako močne. Spominjale so me na vermut, žganje, liker in podobne pregrehe. Hotel sem se že pritožiti, da takih reči ne smejo tu točiti, pa sem jezik za zobe djal od kletve in si dejal pri sebi: »Po zobeh si jo dobil in ti v glavi brni, zato se ti pa pijače zdijo alkoholne!« Umolknil sem. Drugega dne sem pa iste misli na cesti med ljudmi pobral, ko so sašmenske godrnjali čez pijačo in pretep v plesni šoli. Jaz pa pravim: »Če ste se hoteli učiti rokenrol, vam dam potrdilo, da ga ob pretepih že izvrstno znate. Prav po ameriškansko!«

Čez praznike konec novembra sem bil močno vesel, ko je bila čitalnica pri »Jelenu« spet enkrat tako obiskana. »Zlomka, so začeli ljudje brati!« sem si prišepnil. A kaj, ko sem nato zvedel, da so le pijačo tam prodajali. Tisto pa tisto, kapljica je bila pa dobra in poceni tudi. Zato sem sklenil, da tega o čitalnici ne kaže dajati v časopise.

Saj pravim, jezik imam pa res tak, da ga ni mogoče ustaviti. Tako je bilo tudi v praznikih, ko je na drsališču zvočnik ganljivo zapeel tisto božično »Sveta noč...« in ga je bilo tudi težko ustaviti. Avstrijski gostje so bili kajpak sladko ginjeni, nam pa takih viž ni treba.

Zlomek je takole obirati po časopisih, a včasih zaleže. Ko sem pred meseci malo upravnika kina obiral, sem jih že pošteno poslušal na ta račun. Pa se nisem nič zbal in sem samo počakal, sedaj pa dočakal.

O »Lesnem servisu« sem tudi nameraval pisati, pa sem bil tudi prepozen, ker so tudi tam pristigili vrhove in zgleda, da bo konec »špasov«.

No, saj je kaj drugega še tudi za mojo torbo. Tega ne zmanjka! Hladilnih naprav za prehrabene artikle ne bom zdaj kritiziral, ker itak samo od sebe zmrzuje

bogat dar. Saj se je Fricu, ki ni imel niti vinarja, zdela krona kakor pravo bogastvo. Ni vedel, da je njegova. Hvaležno je zato pogledal berača in v roki vrtel denar, da bi ga opazil Ferjan.

Ferjan je res šele sedaj prišel k njima, dasi ju je že prej opazil, Ruarda ni mogel. Še manj ga je trpel kakor drugi gostilničarji. Ni mogel pozabiti škode, ki jo je utrpel pred devetimi leti, ko je tale pijanec nahujskal ljudi, da so razbili socialistični shod. Za sam shod mu sicer ni bilo in bi se ga danes niti ne spominjal, da mu niso takrat uničili toliko inventarja. In nihče mu ni povrnil stroškov. Trojarja, ki ga je oblast obdolžila, da je s shodom izzval pretep in ga za mesec dni zaprla, ni hotel terjati. Vedel je, da Trojar razdejanja, ki so ga napravljali v njegovi gostilni, ni bil kriv. Tistih pa, ki so pretep začeli, si ni upal tožiti. In četudi bi jih, bi ne dosegel ničesar. Saj bi moral tožiti tiste, ki so imeli na Jesenicah oblast. In prav ti so takrat razbili shod. Samo tožbo bi izgubil, saj so mu že neštetokrat očitali, kadar se je pritožil proti previsokim davkom, da je dal na razpolago gostilno socialistom, ki jih oblast ni mogla trpeti in jih je še danes gledala postrani.

»Dve osminki slivovke,« je ukazal Ruard.

Ferjan, ne da bi ga pozdravil in pogledal, je prinesel. Steklениčki je položil pred Ruarda in berača s tako kretnjo, ki ni izražala prijaznosti in ki je povedala, da gosta nista dobrodošla.

Berač in Ruard sta srknila žganje.

»Pripovedujte,« je rekel Ruard.

Berač se je zamislil. Številne gube, na čelu, ki je prehajalo v veliko plešo, obrobjeno z umazanosivimi lasmi, so se zožile in poglobile, kakor da bi hotel iz lobanje iztisniti spomine in jih povezati v zgodbo svojega življenja.

Začel je pripovedovati s težavo in nepovezano. Roke so mu postajale nemirne, kakor da bi z njimi iskal in lovil nit, na katero bi nizal minule dogodke.

»Ste ljubili svojo mater?« je vprašal.

»Ne vem,« je odgovoril Fric. »Bolj sem ljubil očeta. Mati me ni nikoli marala in tudi meni ni bilo do nje.«

»Jaz pa sem ljubil svojo. Zelo ljubil, ker nisem smel očeta...«

»Niste smeli?« se je začudil Fric.

»Za očeta nisem vedel do materine smrti. Bil sem nezakonski sin.«

Berač je vzdihnil in se zopet zbiral. Fric, ne da bi kaj rekel, je čakal, da bo starec nadaljeval.

»Moja mati je bila zelo lepo dekle.« Starčev glas je trepetal. Iz njega je vela ljubezen do matere. Ko je izrekel te besede, jo je videl plavalaso in lepo, tako, kakor takrat, ko je bil še otrok. In njene sinje oči je videl, ki so bile tolikokrat objokane. Zakaj je mati tolikokrat jokala, kot otrok ni vedel. Šele pozneje je spoznal njeno zgodbo, ki je bila obenem začetek njegove, ki jo bo zdaj pripovedoval temu človeku, sinu človeka, ki je storil njemu — hlapcu toliko hudega, in vnuku človeka, ki ji napravil gorje njegovemu dedu in njegovi materi. Zato je postal njegov glas temnejši, ko je rekel: »Njen oče, moj ded je bil gozdni in lovski čuvaj pri vašem dedu.«

»Pri mojem dedu?« je z zanimanjem vprašal Fric, kakor da bi starca ne slišal prav.

»Da. Pri vašem dedu...«

Starec je premolknil in iz njegovih prs se je izvil globok vzdih. Potem je položil na mizo koščene roke, se sklonil nekoliko naprej in pripovedoval:

»Vaš ded se je z gospodo večkrat mudil pri nas. Kakor je pripovedovala moja mati — bog ji daj večni mir! — so takrat živeli dobro. Gospodje so vselej kaj prinesli s seboj in toliko, da je tudi mojemu dedu nekaj ostalo. Moj ded jih je vodil na lov in imeli so ga radi, ker se po njegovi zaslugi niso z lova vračali nikoli praznih

rok. Moj ded jim je že pred drugo gospodo v dolini... Čudno, da so imoviti in veljavni ljudje skoro vsi lovci in da s tako slastjo ubijajo divjad?» je med pripovedovanjem pomodroval starec in na vprašanje sam odgovoril: »Morebiti zato, ker se jim divjad smili prav toliko kakor tisti ljudje, umorjeni po pravici zakonov, ki jih gospoda sama dela. Rekel bi, da imajo vsi imoviti in veljavni ljudje, ki ukažejo drugim, v sebi nekaj morilskega...«

Ruard je preslišal to modrovanje. Dolgočasilo ga je. Kaj je imelo opraviti to pripovedovanje s tistim, kar ga je zanimalo. On bi rad vedel samo, zakaj je njegov oče, ki je bil tako dober, udaril tega starca. Najraje bi ga prekinil, a se je bal, da mu potem berač sploh ne bo ničesar povedal. Zato je molčal, srebal žganje in se delal, da ga zanima vse, kar starec pripoveduje.

»Nemirni časi so bili takrat...« je pripovedoval starec.

»Kdaj?« ga je prekinil Ruard, ki je ta stavek ujel.

»Pred sto leti, ko se je rodila moja mati,« je odgovoril berač. — »Da, da! Letos je natanko sto let... Ne. Zmotil sem se. Petindevetdeset let... Spomin me zapušča, moj bog... Leto poprej, ko so Francozi tretjič prišli v naše kraje in ko je pogorela na Plavžu cerkev sv. Heme, se je rodila moja mati... Da, prav tisto noč je gorela cerkev, so pravili stari, ko so Francozi korakali skozi Jesenice. Vaš ded se jih je silno razveselil...«

»Razumljivo, mi smo Francozi,« ga je prekinil Fric.

— Torej se še prišteva k Ruardom? — je pomislil berač s sovraštvom. Najraje bi nehal pripovedovati, a ni. Bolečine, ki se je ob besečah sproščala, ni bilo moč zaustaviti.

»Pa ne samo vaš ded, tudi po mestih so se razveselili Francozov. Zakaj, ne vem. Na kmetih pa ne. Stari ljudje so pripovedovali, da dajatelj, ki so jih zahtevali Francozi, ni bilo nikoli konca. Pa to še ni bilo najhuje. Napoleon se je vojskoval in potreboval je vojake. Zato so jih rekrutirali tudi pri nas. Kdor pa je postal Napoleonov soldat, je moral na dom pozabiti. Napoleonovim vojskam ni bilo konca in kakor so pravili stari ljudje, se noben vojak, ki so jih v naših krajih vzeli Francozi, ni vrnil z vojske domov. Njihove kosti so zgnile pred Moskvo ali na Berezini ali kjerkoli drugod. Kdo ve?... Stari ljudje so pomnili le to, da se nihče ni vrnil...«

Starec se je oddahnil in odkašljaj. Govorjenje ga je utrujalo.

»Rekel sem, da se je Francozov vaš ded Leopold silno razveselil. Tudi Francozi so mu zaupali in postal je jeseniški župan ali maire, kakor so županom pod Francozi pravili... V fabriki so delali noč in dan za francosko vojsko. Tudi v nedeljah. Vaš ded je stalno priganjal knape in fužinarje, da delajo prepočasi...«

Stari berač je natanko pripovedoval, kako je bilo v tistih časih. Povedal je vse, kar je bil slišal od starih ljudi. Ruard, ki je medtem izpil svoje in starčevo žganje, je naročil še dve osminki žganja, pil svoje in, ko ga je izpil, izpil še beračevo.

»Neko nedeljo,« je pripovedoval berač, — »kmalu potem, ko se je rodila moja mati, je vaš ded prišel k mojemu dedu, svojemu hlapcu in lovskemu čuvaju. Ni bil sam. Z njim so bili še neki francoski oficir in vojak.

— Slišiš, Klinar!« je poklical mojega deda po pisanju. Tako se je pisal moj ded, kakor mnogi v našem kraju.

Moj ded se je približal vašemu.

— V vojake boš moral, — je rekel vaš.

Moja stara mati (nisem je poznal) je padla pred vašega deda in francoskega oficirja na kolena in začela jokati kakor vse ženske, kadar se boje za moža. Rotila je fužinarskega gospoda, naj ji pusti moža in komaj rojeni hčerki — moji kasnejši materi — očeta.

— Prav! je rekel fužinarski gospod Leopold. — Pustili ga bomo! —

Moja stara mati mu je začela poljubljati čevlje, vaš ded pa se je obrnil k mojemu.

in jih ni treba. Ker pa že zmrzuje, vsi vneto kopljejo in rijejo po cestah in gradbiščih, kot bi bilo v letnih mesecih težje zasaditi kramp v mehko zemljico. No, ja, sicer je pa še medved pogledal na gradbišče in dejal: »Zdaj je pa zadnji čas, da grem na zimsko spanje, gradbena sezona se je že začela!«

Lepo je pa vseeno gledati, ko vse tako raste. Salamensko, bodo lepe Jesenice v nekaj letih!

Le tisto moderno bajto med gimnazijsko in fotografom že mesece in mesece opazujem, kaj ji je, da se nikamor ne premakne. Verjetno je v njej kak institut za ugotavljanje potrpljenja. Tisto, da se počasi tudi daleč pride, tule ne bo držalo.

Po klancu navzdol sem jo ucvrl in je bilo tako salamensko lepo razsvetljeno, kakor podnevi. Sment, ta luč jo pa pihnel (Mežika pa tudi kakor vsaka moderna razsvetljaval! Toda! Pssti! Tihol!) Pred tovarno pa, glej, je prav temno in tako vse doli do ambulate. Saj je po svoje prav, da je bolj temno, ker temni kotički so za parčke bolj redki in tudi to je prav, da onim, ki za plotom delajo na šitih, ne bi sprehajalci delali skomin.

Ko sem jo ucvrl od ambulate naprej proti Javorniku, je bilo res lepo razsvetljeno. Prišel sem do Leskovca in mi je udaril v nos smrad iz sosednje, Zavrllove hiše. Grem pogledat in vidim na dvorišču pravo poplavo gnojnice. V tem mrazu je že vse skupaj zmrznilo in otročad se vneto drsa po »naravnem« drsališču. Saj bi nič ne dejal, ampak sem zvedel, da so že številne pritožbe in prošnje romale na sanitarno inspekcijo na Jesenice in v Kranj, pa ni nič zaleglo. Lastnica pa se tudi nič ne zmeni. Vsem skupaj bi privoščil, da bi jim smrdelo na njihovem dvorišču, potem bi se pa nemara zadeva le uredila. Da je vse skupaj še bolj pestro, so pa kar trije lokali: mesnica, manufaktura in zelenjavna trgovina!! Dober tek! In čisto na uho povedano: približno 30 ljudi uporablja tisti nesrečni preluknjani OGI

Kar se je dalo hitro sem vdihnili sveži zrak na cesti in jo ucvrl nazaj na Jesenice. Pa so me že na cesti trije delavci ustavili in mi povedali, kako so se maščevali nad Maričko, ki jim je dala pijske za mali prst pod mero, »graničarja« namreč. Ko so plačevali, je pa le eden prišel na idejo, da je plačal dinar manj. To je bil ogenj v strehil! Če velja za enega, velja za vse, kaj ne?

Ko sem šel v Kurjo vas, sem žalostno strmel v luknje na tisti cesti, ki pelje iz kamnoloma. Kamioni so kar poskakovali, ampak ne od veselja. »Kršen Matiček,« sem si dejal, »komaj za lučaj daleč je peska dovolj zastoj, za cesto ga pa nile!« Ker sem pa sam klecnil v eno izmed tistih jam, mi je vzelo besedo in še v jezik bi se kmalu ugriznil. Če bo še več takih, bo pa morda le zaleglo! Predlagam šoferjem, ki vozijo tam mimo, da napravijo na kamionih zadaj malo špranje, pa se bo cesta kmalu sama posula!

Krepko sem se narezal zadnje čase ob branju. Najprej sem bral vabilo naših strelcev, ki so vabili na občni zbor, do-

besedno prebrano »boljše polovice« in se mi je milo storilo, ko so se tako sami proglasili za »slabše polovice«. No ja, saj če je ona res huda, potem to lahko kar drži.

Smejal sem se tudi, ko sem bral »Glas Gorenjske«, koder je pisalo, da je bilo predavanje o »metalni« higieni (namesto mentalni) dobro obiskano in so poslušalci z zanimanjem sledili predavatelju. Glej ga, šmenta, saj sem bil tam in je predavanje odpadlo. Včasih pa res ne vem več, če sem še pri brijtnem, toda tokrat vem, da sem imel prav. Papir pa res marsikaj prenese.

Ko sem že ravno pri časopisih, naj povem še to, kako me je pogrelo na sindikalni skupščini, ko je tisti martinar vrgel precejšnjo mero očitkov na našega »Železjarja«. Dejal je, da ga ljudje ne berejo in ga nosijo na stranišče. Ti šment ti, sem si mislil, tale je pa iz trte zvita. Berejo ga, pa še kako radi, le pogledati je treba okoli sebe. Kar se pa tistega o stranišču tiče, pa mu povem na uho, da jaz čez teden dni, ko vse preberem, kakršnekoli »cajtnge« nesem na tisto mesto, kamor je včasih še cesar hodil peš. Če je to opazil v svoji okolici, je pa njegova stvar, da dopove ljudem, kaj je »pripravno« in kaj ne.

Pa ni, da bi o teh rečeh preveč razpredal, zato je za danes »Srečno!« in obilo sreče v Novem letu 1959.

Res, ta čestitka ni »vic« in jo lahko vzamete prav zares. Obilo veselih dni, potrpežljivo ženo in pridnih otrok, dobro letino v tovarni, zraven pa še čisto na uho: Ko boste čakali novega leta, ga zvrnimo kupico na zdravje nas vseh!

Vaš Pepe Goflja l. r.

Personalne vesti

Gibanje delovne sile v mesecu novembru

25 novo sprejetih delavcev, 38 delavcem prenehalo delovno razmerje, 8 novo sprejetih uslužbencev, 6 uslužbencem prenehalo delovno razmerje.

Upokojeni so bili

naslednji dolgoletni sodelavci

1. Beguš Franc, Javornik I., z delovno dobo 9 let.
2. Vidnar Jože, žičarna, z delovno dobo 12 let.
3. Logar Albin, cevarna, z delovno dobo 31 let.
4. Zupan Ludvik, promet, z delovno dobo 27 let.
5. Verle Ivan, elektro delavnica, z delovno dobo 9 let.

Vsem upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali zasluženi pokoj!

Umrli so

1. Medved Jože, III. topilec, Plavž-peči.
2. Mlakar Franc, računovodja, Šamo-tarna.

— Pustili te bomo, — je ponovil ... — Ali poznaš vsa skrita pota čez Karavanke? —

— Kako jih ne bi? — se je začudil moj ded, da ga fužinarski gospod sprašuje kaj takega, saj je prav dobro vedel, da pozna moj ded vsako stezo, še tako skrito in drugim neznano.

— Slišite, Klinarica, — je vaš ded ukazal moji babici. — Pustite nas same! —

Moja babica so ubogali in šli. Moj in vaš ded ter francoski oficir pa so sedli v hišo. In tedaj je moj ded zvedel, da bo moral pokazati francoski vojski pot čez hribe na Koroško, če noče, da ga ne bodo vzeli v vojsko, kakor so ta dan vzeli Štefelinovega Cena, Kosovega Lenarta, Kopišarjevega Fronca, Čarejevega Matevža, Mentovega Štefa, Smolejevega Joža, Čopovega, Šimanovega in še nekatere druge knape iz družin, ki so imele pri hiši več moških.

Lahko si mislite, da je moj ded obljubil in bil vesel, da mu za uslugo, ki jo bo storil Francozom, ne bo treba v francosko vojsko.

»Samo da nikomur ne zineš, Klinar, kar smo zdaj govorili. Drugače boš ustreljen,« je fužinarski gospod Leopold rotel mojega deda.

»Nisem baba, blagorodni gospod!« je obljubil moj ded.

No, in še isto noč so prišli v Rovte francoski vojaki. Bilo jih je toliko, da so bili prvi že pri jamah, ko so zadnji zapuščali Jesenice. Vsaj tako so še v mojih mladih letih pripovedovali ljudje.

Nihče takrat ni vedel, da jih je peljal moj ded. Ko so Francozi na Koroškem naklestili Avstrijce, je to zmago razglasil kot svojo blagorodni gospod Leopold Ruard in ljudje so ves čas, ko so bili v naših krajih Francozi, govorili, da je francosko vojsko peljal na Koroško in ji omogočil zmago pri Bistrici on sam.

Moj ded si tega ni štel v zlo. Bil je vesel, da je ostal doma in da mu ni bilo treba v Rusijo, kjer je doživel Napoleon polom in od koder se od fantov, ki so jih vzeli v Rovtah Francozi, nihče ni vrnil.

Potem so se časi zasukali. Vrnili so se Avstrijci in z njimi tisti fantje, ki so se bili pred Francozi skrili v gozdove. Prišli so stari gospodarji. Vašega deda so prijeli Avstrijci in ga obsodili na smrt. Rešil se je z zlatniki in s tistim križem, ki ga je moral nesti na Sedlo. In tako je postal zopet blagorodni gospod in je bil kakor prej pri Francozih zopet pri Avstrijcih v časteh.

Z mojim dedom pa je bilo drugače. Blagorodni fužinarski gospod Leopold Ruard je povedal Avstrijcem, da je Klinar z Rovt peljal Francoze čez Karavanke. In nekega dne — bila je nedelja prav kakor takrat, ko je bil prišel s Francozi — je vaš ded pripeljal s seboj avstrijske žandarje. Ti so mojega deda vklenili. Ko je moja babica videla svojega moža v verigah in med žandarji, jo je zadelo božje. Zgrudila se je mrtva.

Moj stari oče ni pretočil niti solze, dasi ga je davila boleost zaradi ženine smrti. Bolj kakor njena smrt ga je potrla gospodarjeva nehvaležnost. A bil je toliko ponosen, da tega gospodarju ni pokazal ...»

Fric Ruard je nehal piti žganje. Beračevo pripovedovanje ga je zdaj pritegnilo in z zanimanjem je poslušal starca, ki je za trenutek umolknil in segel po steklenički z žganjem. Bila je prazna.

»Nisem mislil, da sem jo že izpil,« je rekel. — »Tako človeka prevzamejo spomini.«

Ruard je naročil še dve osminki. Potem pa je starcu rekel:

»Ni čuda, da je doletela mene taka usoda. Skoro bi verjel tistim, ki menijo, da se zločini prednikov maščujejo nad potomstvom.«

»Se!« je rekel berač. — »Vi ste se rodili s prekletstvom in preklel sem vas jaz.«

»Vi ste me prekleli?« je Frica neprijetno prizadelo.

»Jaz! Takrat, ko me je vaš oče udaril s tole palico (pokazal je na palico, ki jo je držal Fric v roki), sem pokazal na vas, ki ste mirno spali — nedolžen otrok — v zibelki in rekel: Ta bo trpel zaradi tega udarca in poginil bo slabše kakor jaz! ... Tako sem rekel v jezi in

užaljenosti, preden sem šel. In ko vas gledam danes, vem, da se je kletev uresničila, dasi takrat nisem verjel vanjo...»

Fric je beračeve besede neprijetno občutil in žal mu je bilo, da je prekinil starčevo pripovedovanje o njegovemu dedu. Kljub temu pa je ostala njegova podzavest še trezna in je rekel:

»Ne verjemite v prekletstvo, ki ste ga izrekli nad mano. Moje nesreče niste krivi vi. Moj oče je slabo gospodaril (tako je dolžil očeta samo še pred Rio) in on je kriv moje revščine. Zato vam ne zamerim vaše kletve,« je rekel.

»Ne zamerite? Ali znajo Ruardi tudi odpuščati? Jaz ne znam!... Vi niste Ruard! Bolj sem jaz, ki zaradi ruardske krvi sovražim dvoje vaših rodov nazaj...»

V starčevih vođeno sinjih očeh se je zablistalo. Fric ga je skušal pomiriti.

»Trpljenje vas je preželo in ne sovraštvo,« je rekel. — »Sovraštvo ne sega tako daleč nazaj.«

»Sega!... Nisem vam povedal vsega!«

»Ni treba! Povejte samo, zakaj se je spozabil moj oče in vas udaril?«

»Dokler ne poznate vse moje zgodbe, bi tega ne razumeli,« je rekel berač.

»Potem nadaljujte!«

»Prekinili ste me in ne vem, kje sem prenehal.«

»Ko so vašega deda uklenili žandarji in je vašo babico... (tega ni mogel reči) —«

»... zadelo božje,« je nadaljeval berač... »Moj stari oče je bil preponosen, — tako mi je malo pred smrtjo pripovedovala moja dobra mati, ki je od njega zvedela to zgodbo in ki vam jo pripovedujem tako, kakor mi jo je bila ona pripovedovala — ... moj stari oče je bil preponosen hlapec, da bi gospodarju pokazal, kako ga boli gospodarjeva nehvaležnost. Pokazal je na dveletno deklico — mojo kasnejšo mamo —, ki je zaman klicala svojo mrtvo mater, in rekel:

— Bil sem zvest hlapec, blagorodni gospod, in napravil vselej vse, kar ste ukazali. Zato ne dopustite, da bi moja mala sirotica poginila od gladu! —

To je rekel in povedil roke, uklenjene v težke verige, in odšel z žandarji. Obsodili so ga na petnajst let težke ječe...

»Ubogi človek,« je vzdihnil Fric Ruard na glas.

Starec je srebnil žganje.

»Da. Ubogi človek...« je nadaljeval. — »Stari oče je bil v ječi. Njegovo ženo, mojo babico so pokopali. Pogreb je plačal vaš ded. Reči moram, da je skrbel tudi za mojo mamo in ni ji manjkalo kruha... Zanj so skrbeli sosedje in pomanjkanja — tako mi je pravila na smrtni postelji — takrat ni trpela.

Ko je bil moj ded v ječi, je moja mama zrasla v brhko dekle... Takrat je vaš ded dal zgraditi lovsko kočjo in ko je bilo moji mami šestnajst let, jo je postavil za oskrbnico... Danes te kočje ni več!... V njej je stregla moja mati gospodom, ki so zahajali na lov. Te službe je bila vesela in vsak večer črtala v pratiki dneve in štela tiste, ki morajo še preteči, da se bo vrnil iz ječe njen oče.

Dnevi so tekli in do dedove vrnitve je bilo le še dobro leto, ko je bila postala oskrbnica lovske kočje. Leto dni je malo pri petnajstletni ječi in mamimo življenje je potekalo v radostnem pričakovanju, da bo kmalu spoznala svojega očeta, ki si ga kot dveletna deklica ni mogla vtisniti v spomin... Takrat pa se je zgodilo...»

Starec je umolknil. O grehu svoje matere mu je bilo težko govoriti. In težko mu je bilo govoriti o človeku, ki se je bil nad njo pregrešil. Zato konca ne bo povedal takega, kakor je bil. Ne more ga. Sam ne ve, zakaj ne more. Njegovo pripovedovanje se je zataknilo. Začel je jecljati.

»Zgodilo se je... Sami razumete... Gospodje so pili... Moja mati jim je stregla... Gospodje so se veselili pozno v noč... Moja

Svojcem naše iskreno sožalje!

Naši novi sodelavci

Uslužbenci:

1. Arh ing. Jože, martinarna.
2. Kovač Aleksander, martinarna — iz delovnega staleža.
3. Medja ing. Jakob, Javornik I.
4. Savar Marija, Javornik III.
5. Zupan Alojz, tehnični biro.
6. Ivanovič Milana, sekretariat.
7. Stražišar Emil, OTK — iz delovnega staleža.
8. Bernot Marjan, mezdni oddelek — iz delovnega staleža.

Delavci:

1. Čop Janez, martinarna — iz uslužbenskega staleža.
2. Borštnar Alojz, elektrođni oddelek.
3. Jerič Anton, elektrođni oddelek.
4. Kostič Marija, elektrođni oddelek.
5. Malenšek Marija, elektrođni oddelek.
6. Novak Metka, elektrođni oddelek — preje honorarna.
7. Vesel Zdenko, inštalacija.
8. Čigoja Branka, gradbeni oddelek — preje honorarna.
9. Prešern Franc, Javornik III. — preje honorarni.
10. Gluhič Ferida, Javornik III.
11. Samar Margareta, promet — preje honorarna.
12. Zalokar Danica, promet.
13. Krogelnik Karlota, promet-proga — preje honorarna.
14. Pavlovič Peter, promet-proga — preje honorarni.
15. Smrke Marija, transport.
16. Brus Franc, tehnični biro — preje honorarni.
17. Kalan Anica, tehnični biro — preje honorarna.
18. Burnik Marija, SDP.
19. Dugar Anica, SDP.
20. Franko Agata, SDP — preje honorarna.
21. Macorig Angela, SDP — preje honorarna.
22. Pogačnik Frančiška, SDP.
23. Traven Frančiška, SDP — preje honorarna.
24. Verbič Vida, SDP.
25. Torkar Peter, žična valjarna.

Novo sprejetim sodelavcem želimo uspešnega dela in zadovoljstva v našem kolektivu!

Poročili so se

1. Močnik Jože, valjarna 2400, s Feltrin Slavico.
2. Šercelj Franc, Javornik III., z Jakopič Gabrijelo.
3. Fabčič Jože, hladna valjarna, s Strgar Marijo.
4. Medja Anton, transport, s Konič Karolino.

5. Lapanja Venčeslav, zavijalnica, z Čar Ano.

6. Stroj Ivan, elektro delavnica, z Oljancič Emilijo.

7. Mikelj Marjan, gradbeni oddelek, s Polc Zofijo.

Rodili so se

1. Marčeli Kalanovi, tehnični biro, hči.
2. Hermini Ambrožičevi, Javornik IV., hči.
3. Zori Pogačnikovi, OTK, sin.
4. Janezu Gmajnerju, Javornik I., sin.
5. Vinkotu Jensterlu, Javornik I., hči.
6. Hinkotu Zupanu, Javornik I., hči.
7. Matu Paniču, elektro peč, hči.
8. Leopoldu Šimacu, kamnolom, hči.
9. Karlu Bohincu, siva livarna, sin.
10. Ivanu Bondarenku, konstr. del., hči.
11. Ramu Vrbanjcu, plavž, hči.
12. Kazimiru Mravincu, Javornik II., hči.
13. Petru Simonečiču, žebeljarna, hči.

Vsem obiskovalcem

foto razstave na Jesenicah!

Posebna komisija je dne 7. decembra izžrebala naslednje 3 številke iz katalogov razstave:

120, 172, 184

Obiskovalci razstave pa so tako-
le ocenili razstavljene slike:

1. Čop Jaka

„Je šla meglica z jezera“	89 glasov
„Po megleni noči“	68 „
„Zimsko cvetje“	43 „

2. Mikelj Matevž

„K Novemu letu“	35 „
„Pri svoji čredi“	31 „
„Svetlobe in sence“	28 „

3. Blažej Anton

„Alpska romantika“	25 „
--------------------	------

4. Urbanc Tone

„Domišljavec“	18 „
---------------	------

5. Gregorčič Bruno

„Pravljica“	16 „
-------------	------

Odbor fotokluba naproša cenjene obiskovalce razstave, ki posedujejo izžrebane številke iz svojih katalogov (120, 172, 184), da dvignejo slike pri upravi fotokluba, Jesenice.

Fotoklub Jesenice

mati je bila lepa, sem že povedal... Lepo so jo oblačili, da bi bila gospodom všeč. Imela je lepo tirolsko nošo... No, in potem se je tisto noč zgodilo. Gostje so šli spat... Le nekdo je še ostal in začel zapeljevati sedemnajstletno dekle. Upirala se je, a kaj, ko je bil gospodar...jev prijatelj... Velik ženskar in nasilnež...«

»Gotovo kak plemič,« je berača prekinil Fric.

Starec je zajeceljal. Ni mu hotel povedati, da je bil zapeljivec njegove matere Fričev ded, fužinarski gospod s Save, Leopold Ruard, ki je bil star in je imel že trinajstletnega sina Viktorja. Iz razmerja med Leopoldom Ruardom in Ano Klinarjevo, mlado oskrbnico v Ruardovi lovski koči, se je rodil on — berač, nezakonski sin bogataša, nikdar priznani polbrat Viktorja Ruarda in polstric tega ubogega človeka v pelerini, ki mu je sedel sedaj nasproti in držal v levi palico z glavico, okovano s srebrom, v desni pa osminsko steklenico z žganjem.

»Ne vem,« je na Ruardovo pripombo odgovoril berač. — Mogoče je bil plemič, mogoče ne... Bil je gospodarjev prijatelj,« je zaradi usmiljenja, ki ga sam ni niti dobro razumel, lagal berač. Človek v obnošeni pelerini se mu je smilil. Nadaljeval je: »Tako sem se rodil jaz prav na dan, ko je prišel moj stari oče iz ječe in našel doma jok in bedo. Vaš ded je moja mamo, ko je zanosila, odpustil...«

»Odpustil?« se je začudil Fric. — »Mu ni povedala, kako se je zgodilo in izdala dedovega podlega prijatelja?«

Starec ga je namenoma preslišal.

»Rasel sem kakor vsi revni otroci. Z dvanajstim letom sem začel delati v jamah. Ko mi je bilo dvajset let, me je vzel vaš štiriintridesetletni oče (takrat mu je gospodarstvo sijajno uspevalo) v službo za hlapca...«

»Niste mi odgovorili na moje vprašanje, starec!« ga je prekinil Fric. — »Vprašal sem, ali vaša mati ni povedala mojemu dedu, kdo je vaš oče?«

Starec je molčal. Potem je dejal:

»Pijva rajši, gospod Ruard!«

Fric je naročil žganje in še enkrat vprašal.

Starec se je izmikal.

Ruard je postajal nestrpen.

»Povejte, ali poznate svojega očeta?« je vprašal. Ukazovalni ton, ki je zazvenel iz Ruardovega vprašanja, je berača presenetil. Njegove obrvi so se dvignile in ostro je pogledal Frica. Saj je glas tega človeka zazvenel kakor glas starega Ruarda, ki ni nikoli pustil, da bi mu kdo ugovarjal.

— Pa ne, da se v teh ruševinah skriva ruardovska ukazovalnost, — je pomislil berač. Kljub temu pa je odgovoril na Ruardovo vprašanje mirno, ne da bi mu kaj povedal.

»Poznal sem ga,« je rekel.

Z Novim letom

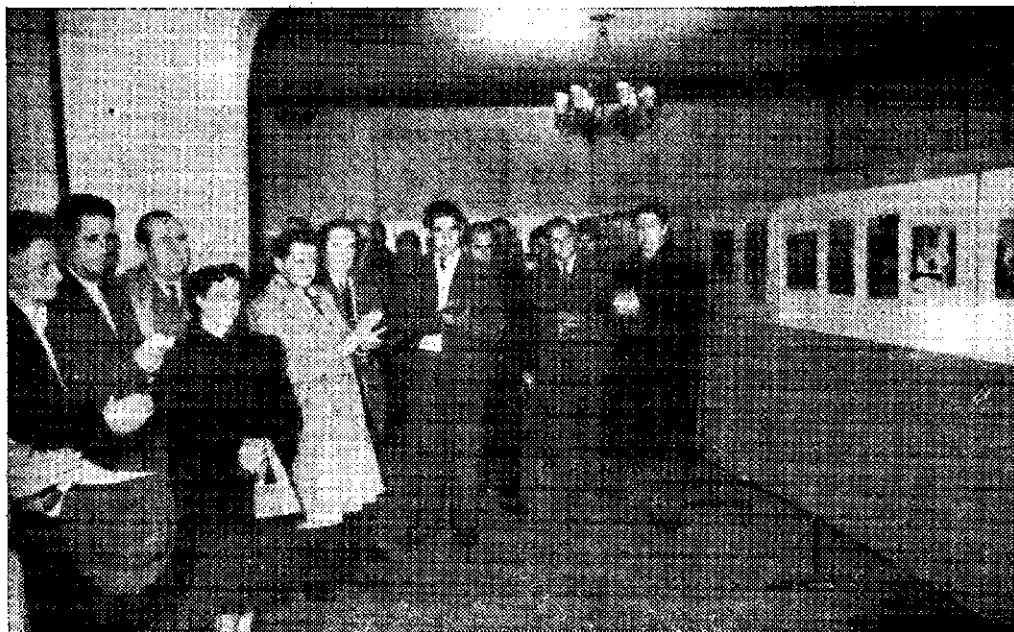
bomo začeli objavljati slikanico

Ravest a Železu

izpod peresa inž. Karbe

in s slikami akad. slikarja

Jaka Torkarja

Z otvoritve foto razstave
na Jesenicah

Foto: Torkar

Razstava fotografij v počastitev Dneva republike

Naši marljivi fotoamaterji so kot vsako leto tudi letos počastili državni praznik z razstavo svojih del. Razstava je bila v lutkovni dvorani Delavskega doma. Razstavljenih je bilo 81 fotografij, od teh 52 del starejših avtorjev in 29 del mladih fotoamaterjev.

Aranžma razstave ni nudil nič novega, saj ob taki razsvetljavi kaj boljšega ni mogoče ukreniti. Čas bi že bil, da bi tudi na Jesenicah začeli misliti na razstavni paviljon, v katerem bi razstavljali vse leto vsi, katerih dela zahtevajo tak prostor. Tam bi razstavljali Dolikovci, slikarji-gostje, pionirski krožki, fotoamaterji, Ljudska tehnika sploh, planinci, športniki, dijaki, poleg tega pa bi prostor lahko s pridom uporabili tudi za vse priložnostne razstave ob Dnevu republike, 1. maju, 22. juliju, zlasti pa še ob različnih priložnostnih razstavah o dejavnosti Svobod in prosvetnih društev, naših strelcev, smučarjev, telovadcev, atletov, dalje motivske razstave o družini in vzgoji, o kriminalu, o dosežkih moderne tehnike in podobno. Tak prostor bi bil gotovo rentabilen in bi se minimalna investicija, saj bi bil le paviljonskega tipa, kmalu obrestovala.

Na razstavi, ki smo si jo lahko ogledali v prazničnih dneh, so sodelovali pri seniorjih: Anton Blažej, Ivo Bizjak, Jaka Čop, France Gorjanc, Bruno Gregorčič, Zdravko Kavčič, Tone Kocjančič, Zdravko Kragl, Matevž Mikelj, Ivan Podobnik, Venceslav Pogačar, Tina Rant, Nataša Rant, Franc Torkar, Lojze

POPRAVEK

V 11. številki Železarja sta se nam pri članku »O produktivnosti dela«, ki ga je napisal tov. Milan Stegu, na strani 310, vrinili 2 neljubi tiskovni pomoti. Tako bi morala biti pravilno napisana naslednja formula:

$$\text{skupna proizvodnja (kg) v času } t = \text{kg/mož. t}$$

število zaposlenih

V 5. odstavku istega članka pa bi se moral naslednji stavek pravilno glasiti tako-le: »Železarna zasleduje proizvodnost po tem kriteriju za skupno proizvodnjo vseh proizvodnih obratov, katerim se pa ne prišteva proizvodnja livarn, šamotarne in vzdrževalnih delavnic.«!

Tratnik in Tone Urbanc. Med razstavljenimi deli je žirija, ki so jo sestavljali dr. Ivo Frelj iz Ljubljane, Jože Primožič iz Kranja in Jože Hočevar iz Tržiča, priznala prvo mesto našemu priznanemu mojstru slik iz narave — Jaku Čopu, za njegove slike: Po megleni noči, Zimsko cvetje, Bogastvo Baške grape in Je šla meglica z jezera.

Na drugo in tretje mesto je žirija postavila dela Toneta Kocjančiča in Tineta Ranta, ki sta dosegla enako število točk. Priznati pa je treba, da so tudi med deli ostalih razstavljalcev motivi, ki bi zaslužili malo več pozornosti. Ker pa so le tri mesta, ki pridejo v poštev za uradni plasman, kajpak zmanjka prostora še za nadaljnja mesta. Kljub temu morda ne bi bilo napak, če bi v bodoče klasificirali tudi ostala mesta, vsaj do desetega, da bi tako vendar ločili med deli tistega, ki bi zaslužil recimo 4. mesto in deli onega, ki bi prejel za šibkejša dela le 16. mesto. Ta razloček bi bil na mestu in tudi pravičen. Saj ni take razlike med 3. in 4. razstavljalcem, kot pa je prav med 4. in 16. Na to naj bi organizatorji prihodnje leto dobro pomislili.

Med razstavljenimi deli je bilo nekaj prav doživetih in dognanih motivov, ki so presenetili tako po svoji vsebini, kakor tudi po tehnični popolnosti. V motivih smo vendar enkrat pogledali tudi malo izven jeseniškega plota in prav to je prijetno osvežilo razstavo. Treba pa je reči, da naši fotoamaterji še vedno tičijo tesno ob svojih motivih, ki jim »ležijo«, pa naj si bo to pejzaž, slička iz dopusta, izleta ali pa motiv iz družinskega življenja. Pri naši družbi bi moral fotoamater seči še globlje v naše skupno življenje in bi morala njegova kamera registrirati utrip celotnega življenja delavca-ustvarjalca. Reš, motivi iz vsakdanjosti na zunaj niso tako vabljivi, kot motivi iz narave, toda njih vsebina je večinoma zanimivejša. Razstava bi morala iz leta v leto dobivati pečat spoznanja, da je človek središče vsega, osnovna gibalna sila človeštva in naše upanje za boljšo prihodnost.

Pri izbiri motivov so presenetili zlasti mladi fotoamaterji, za katere kaže, da se bodo v kratkem uvrstili v štrc z našimi izkušenimi mojstri.

Vsem razstavljalcem velja pripomba, da bi pri posnetkih upoštevali tudi to, da posnetek ni le samemu sebi namen, temveč da mora biti v precejšnji meri tudi aktualen. Saj če vzamemo fotografijo z obrtniške strani, je le znak rutine in tehničnega obvladovanja določenega postopka; če pa je motiv izbran z umetniškim čutom in je za njim čutiti globino in vsebino, potem lahko govorimo o umetnini in le tedaj je fotografija postala umetnost. Umetnost, ki vzgaja, opozarja na lepote, nudi zadoščenje in daje prenekatero misel gledalcu v razmislek in ga tako plemeniti.

To smo pogrešali na razstavi, sicer pa je bilo to doživetje, ki zasluži, da ga kronist vpiše med pomembne kulturne dogodke letošnjega leta na Jesenicah.

-m-

5. Fr. Planina: *NAŠA DOMOVINA JUGOSLAVIJA*, poljuden oris, bogato ilustriran s 5-barvnim zemljevidom Jugoslavije.

Za doplačilo 150 din prejme labko vsak član eno od naslednjih knjig:

6. A. Polenec: *ZIVALSKI SVET* (Srečanje z živalmi planin in obtečajnih predelov).

7. Ing. M. Tavčar in Iv. Špolar: *DOMAČA DELA IN POPRAVILA*, praktični priročnik.

Članarina Prešernove družbe je 360 din. Za ta denar prejmejo naročniki Prešernove družbe 5 knjig, za doplačilo 240 din pa še 2 dodatni knjigi, torej 7 knjig za 600 din. Vsi prijatelji lepe knjige vedo, da so knjige izredno poceni in pomenijo lepo pridobitev za slehernega posameznika. Odbor Prešernove družbe v Ljubljani je razpisal tudi veliko nagradno žrebanje za člane Prešernove družbe. Ob vpisu v Prešernovo družbo prejmejo člani brezplačen kupon (šrečko). Srečni dobitniki lahko prejmejo eno od 20 lepih nagrad, med katerimi so motorna kolesa, radijski sprejemniki, televizijski sprejemnik, moška in ženska dvokolesa, zapestne ure in tisoč tolažilnih nagrad.

Delavcem in uslužbencem naše Železarne, zlasti pa bralcem našega lista svetujemo, naj ne odlašajo z vpisovanjem v Prešernovo družbo, pač pa naj se čimprej zgledajo pri poverjeniku Prešernove družbe na svojem terenu.

Medobratne tekme v kegljanju

Kakor vsako leto, tako je tudi v letošnjem letu komisija za šport in telesno vzgojo pri Izvršnem odboru sindikalne podružnice organizirala medobratna tekmovanja v sankanju, streljanju, lahki atletiki in kegljanju. Ob letošnjem državnem prazniku je bilo na štiristeznem kegljišču medobratno tekmovanje v kegljanju za leto 1958.

Kegljači iz mehanične delavnice

Foto: Tine Rant

7 knjig za 600 din

Prešernove knjige, ki jih vsako leto izdaja Prešernova družba v Ljubljani, prihajajo med naše ljudstvo že nekaj let. Žal pa je na Jesenicah število članov Prešernove družbe zelo majhno. Zato svetujemo članom delovnega kolektiva Železarne Jesenice in vsem ostalim prebivalcem občine Jesenice, naj čim prej postanejo redni člani družbe, ki za majhen denar izdaja res lepe knjige. V letu 1959 bodo naročniki Prešernove družbe prejeli naslednje knjige:

1. KOLEDAR za leto 1960.

2. France Bevk: *VIHARNIK*, zgodovinska povest.

3. Hans Ruesch: *NA VRHU SVETA*, roman z daljnega severa.

4. Venceslav Winkler: *POT NA LISEC*, mladinska povest.

Kegljanja se je udeležilo 22 ekip, oziroma 220 udeležencev. Tekmovali so v borbenih partijah, vsaka ekipa 4 partije.

Naslov prvaka in pokal si je priborila ekipa kegljačev iz mehanične delavnice. Drugo in tretje mesto pa sta zasedli ekipi iz jeklarne in elektrodelavnice. Kegljaško ekipo iz mehanične delavnice sestavljajo naslednji člani: Zupan Toni, Klemenc Tone, Žbontar Jože, Koblar Karel, Gerdež Polde, Burja Anton, Koselj Slavko, Oblok Emil, Kos Ivko, Bucek Ivan.

Poleg odličnega uspeha v letošnjem medobratnem tekmovanju pa je kegljaška ekipa iz mehanične delavnice dosegla več lepih zmag tudi v tekmovanjih za Dan mladosti, občinski praznik in 1. maj. Člani ekipe so gostovali pred kratkim tudi v Dolenjskih toplicah in se pomerili z istoimenskim moštvom. Srečanje so odločili v svojo korist in zmagali z 40 podrtimi keglji razlike.

Na naši sliki lahko vidimo zmagovito ekipo kegljačev iz mehanične delavnice, ki nosi naslov prvaka Železarne Jesenice za leto 1958

Kegljačem iz mehanične delavnice iskreno čestitamo k njihovim dosedanjim uspehom in jim želimo novih zmag v prihodnjih srečanjih.

Strelci z Javornika so prejeli visoko odlikovanje

Strelci iz Javornika so prejeli visoko odlikovanje. Strelski šport postaja v jeseniški občini iz leta v leto bolj množičen. Na Jesenicah imamo precej dobrih strelcev, ki se lahko kosajo z odličnimi strelci v republiškem in zveznem merilu.

Pred leti so ustanovili strelsko družino tudi na Javorniku. Toda kdo bi takrat mislil, da bo v kratkem času ta družina postala znana po vsej Gorenjski, pa tudi v ostalih krajih naše ožje domovine.

Strelci z Javornika so se uveljavili prav s svojim marljivim delom. Rezultat vztrajnega urjenja z vojaško, malokalibrsko in zračno puško je bil, da so se strelci z Javornika uvrstili med najboljše pri tekmovanju za zlato puščico. Veliko težav in problemov so imeli člani strelske družine Triglav z gradnjo in urejanjem strelišča v „Strugah“ ob Savi.

Strelišče danes služi svojemu namenu, saj skoraj ni nedelje, pa tudi dneva v tednu, da ne bi tehnični odbor pripravil tekmovanja, ali brzo-turnir s člani sosednjih družin, na Javornik pa prihajajo zelo pogosto tudi gostje iz bolj oddaljenih krajev.

V nedeljo, dne 23. 11. 1958 so se člani strelske družine Triglav polnoštevilno udeležili rednega občnega zbora. Iz podanih poročil lahko ugotovimo, da so v letošnjem letu strelci z Javornika sodelovali na 35 tekmovanjih doma, v bližnji in daljni okolici. Sedemnajskrat so strelci z Javornika osvojili prvo mesto, dolgo pa jim bodo ostala v spominu tekmovanja v Izoli, Kranju, Ljubljani in Komendi. Odbor strelske družine je vse leto skrbel za pridobivanje članov in članic, pohvalijo pa se lahko z močno skupino dobrih pionirjev-strelcev. V strelski družini je organiziranih 93 pionirjev, ki pridno vadijo v spodnjih šolskih prostorih na Koroški Beli. V prav tesnih stikih so z ravnateljstvom šole in pionirskim starešinskim svetom pri odredu Zupana Jožeta-Ježka. Odbor strelske družine ima veliko

Odlikovanje, ki ga je prejela Strelska družina na Javorniku
Foto: Bojan Svetlin

zaslug za to, da se je na Javorniku in v okolici razširilo število ljubiteljev strelskega športa. V letošnjem letu so ustanovili strelsko sekcijo v prijazni partizanski vasi Javorniški Rovt. Člani te sekcije pridno vadijo in vodstvo družine je z njihovim delom zadovoljno. Po stari tradiciji povabijo strelci z Javornika večkrat v letu v goste naše obmejne strazarje — graničarje; na občnem zboru je bilo poudarjeno, da so stiki z njimi zelo dobri in prijateljski. Tako je tudi prav in pričakovati je, da bodo odnosi s čuvarji naše meje tudi v bodoče pristrčni, prijateljski in tovariški.

Občnega zbora strelske družine Triglav se je udeležil tudi član Strelske zveze Slovenije in Strelskega odbora okraja Kranj. Članom strelske družine Triglav je čestital k doseženim uspehom, prav posebno še k uspehom, ki so jih dosegli pri vključevanju pionirjev in mladine v strelsko družino. Ob tej priliki je izročil javorniškimi strelcem visoko odlikovanje za razvoj strelskega športa. S tem odlikovanjem so odlikovane le redke strelske družine, zato se čestitkam k temu visokemu odlikovanju pridružujemo tudi mi.

Na občnem zboru so ponovno izvolili za predsednika tov. Sterleta Maksa, ki je že v letošnjem letu uspešno vodil strelsko družino, priznanja za požrtvovalno in uspešno delo ter za razvoj strelskega športa pa so razdelili 17 članom strelske družine.

Vsem bralcem »ŽELEZARJA«

Vljudno naprošamo vse bralce našega lista, da nam proti primerni odkupnini odstopijo manjkajoče številke iz prejšnjih letnikov:

Letnik 1951	št. 1
Letnik 1952	št. 1 in 5
Letnik 1953	št. 6 in 12
Letnik 1956	št. 5
Letnik 1957	št. 2

Ponudbo sporočite telefonično na telefonsko številko 271.

Odkupna cena za eno številko je 100 dinarjev.

Uredništvo »ŽELEZARJA«

PREKLIC

Preklicujemo veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno, ki se glasijo na naslednja imena:

Kalan Anica — tehnični biro, Brus Franc — tehnični biro, Čelik Andrej — Javornik I., Tvrđy Viktor — transportni oddelek.

ZAHVALA

Ob težki izgubi moža in očeta

MEDVEDA JOŽETA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nama v dnevih težke izgube pomagali in z nama sočustvovali. Zahvaljujemo se vsem darovalcem vencev in cvetja, ki so ga prinašali k njegovi krsti, kakor tudi vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti do preranega groba.

Lepo se zahvaljujemo sodelavcem iz obrata Plavž za spremstvo na zadnji poti, kakor tudi za zbrano denarno pomoč.

Žalujoča žena, hčerka in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob težki in nepričakovani izgubi našega nadvse ljubljenega moža, očka, sina, brata, svaka in zeta

FRANCIJA MLAKARJA,

knjigovodje v šamotarni,

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem ter vsem, ki so ga v tako velikem in častnem številu spremili na zadnji poti v prerani grob in mu darovali lepih vencev in cvetja.

Zahvaljujemo se zdravnikom za vso skrb, ki so mu jo nudili v njegovi težki bolezni, prav posebno pa se zahvaljujemo dr. Višnarju in dr. Tancarju. Zahvaljujemo se tudi sindikalnemu odboru in partijski organizaciji šamotarne za skrb in organizacijo pogreba. Našo iskreno zahvalo izrekamo obratovodji šamotarne, tov. Ručigaju, za njegove tolažilne poslovilne besede, prav tako tudi ostalim govornikom ter pevskega zboru in godbi.

Vsem, ki so nam ustmeno in pismeno izrazili sožalje ter sočustvovali z nami, naša prisrčna zahvala!

Žalujoči: žena Minka, sinček Franci, mama, bratje, sestre, Zupanovi ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše dobre mame, stare mame in tete

TEREZIJE ŠIMNIC

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so jo ljubili in spoštovali ter jo v času njene bolezni obiskovali.

Posebno zahvalo smo dolžni primariju dr. Brandstetterju in dr. Višnarju ter strežnemu osebju. Prav posebno se zahvaljujemo dr. Hafnerju, ki je lajšal poslednje ure življenja, prav tako tudi dr. Sajovicu za številne obiske na domu.

Iskreno se zahvaljujemo jeseniški godbi za ganljive žalostinke, vsem darovalcem vencev in cvetja, vsem prijateljem in znancem, ki so našo mamo spremili na njeni zadnji poti.

Lepa in iskrena hvala tovarišici Angelci Drakslerjevi za ganljive poslovilne besede ob odprtem grobu.

Žalujoči: hčerka Fanika z družino, sinova Gusti in Lojze z družinama ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše skrbne mame, babice in prababice

MARIJE ZUPAN

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ji v času dolgotrajne bolezni stali ob strani.

Posebna zahvala gospe Bernikovi in Markeževi, ki sta v dneh težke izgube nudili vsestransko pomoč.

Zahvaljujemo se darovalcem lepih vencev in cvetja, kolektivu nabavnega oddelka Železarne Jesenice za zbrano denarno pomoč ter vsem, ki so našo mamo spremili k njenemu počitku.

Žalujoči: sinova Jože in Ivan, hčerke Ančka, Tončka in Ada z družinami ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dragega moža in očeta

MATEVŽA BENEDIČIČA

se iskreno zahvaljujemo tovarniškemu odboru sindikalne podružnice Železarne Jesenice za denarno pomoč, sekretarju podjetja tov. Vovk Ivanu-Živanu, ki je odobril steklenico s kisikom, katero je naš pokojni oče potreboval v času svoje bolezni.

Iskrena in topla zahvala vsem darovalcem lepih vencev in cvetja, vsem tistim, ki so našega moža in očeta spremili na njegovi zadnji poti ter z nami sočustvovali. Zahvaljujemo se govornikom za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Žalujoči: žena Angela, hčerka Angelca z družino in ostalo sorodstvo

ZLOGOVNICA

1. 5.

1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

a-ab-an-čen-dek-flek-iz-ka-ko-lu-ma-mo-na-no- nom
pis-pre-ra-re-ro-ro-g-slem-so-so-stro-ta-ta-te-ten-ti-ti -
-tor.

Iz gornjih zlogov sestavi deset besed, ki pomenijo:

1. užitna goba, ki raste v naših gozdovih, tudi vrsta hruške, ki je po njej dobila svoje ime. 2. neomejen, brez-pogojen; 3. žaromet; 4. izdelek iz fine žgane gline; 5. razvezati, izviti; 6. velika žival, ki živi v močvirjih; 7. zvezdoslovec; 8. manuskript (rokopis); 9. progres; 10. starinski, staroverski.

Ob pravilni rešitvi bereš v prvi in peti vrsti dva metalurška obrata Železarne.

Železar — Glasilo delovnega kolektiva Železarne Jesenice.
podružnice ŽJ. Odgovorni urednik Vovk Živan, Industrijska
Decembar št. 12. Leto VII. Izdaja tovarniški odbor sindikalne
cesta 6. Ureja uredniški odbor: Dolinar Andrej, Pintar Anton,
Saksida Ivan, Budja Milan, Varl Jože, Treven Franc, ing.
Marolt Milan, Noč Miro, ing. Sešek Pavle, Tori Ljubo,
Žagar Edo, Stare Marjan. Naslov uredništva: Uredništvo
»Železarja«, Tehniški muzej Železarne Jesenice, telefon 271.
Dopise in fotografije pošljite na naslov uredništva do
vsakega 10. v mesecu. Rokopisi se ne vračajo. Tiskala
tiskarna »Gorenjski tisk« v Kranju. Klišeje izdelala klišarna
»Gorenjskega tiska« v Kranju. — Naslovna in zadnja stran
ovitka sta delo akademskega slikarja J. Torkarja. Fotografijo
na naslovni strani je izdelal Slavko Smolej.

